Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 246 | Łódź, Poniedziałek, 24 października 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כ״ד תשרי תרצ״ג | № 246

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

190 מיליאָן זלאָטעס דעפיציט

אין דעם ערשטען האַלבען יאָהר 1932-33

וו א ר ש א, 23 (טעלעפאָניש)

לויט די סטאַטיסטישע רשימות האָבען די הכנסות אין משך פון חודש סעפטעמבער בעטראָפען 154,2 מיליאָן זלאָטעס און די הוצאות — 173,5 מיליאָן זלאָטעס.

דער דעפיציט אין פערלויף פון די ערשטע 6 חדשים ה. י. דערגרייכט די סומע פון 190,8 מיליאָן זלאָטעס, און בעשטייט פון די פאָלגענדע פאָזיציעס:

אפריל — 34,000,000; מאי — 15,000,000; יוני — 39,000,000; יולי — 37,000,000; אויגוסט — 38,000,000 און סעפטעמבער — 28,000,000.

אויפן יסוד פון די דאָזיגע ציפערן קאָן מען אורטיילען, אז אויב די אויסגאבען וועלען נישט בעגרעניצט ווערען, און די הכנסות — נישט פערגרעסערט ווערען, וועט דער [illegible] פאר'ן גאַנצען יאָהר בעטרעפען 381,600,000 זלאָטעס.

וו א ר ש א, 23 (טעלעפאָניש)

אין די פּאָליטישע קרייזען רעדט מען איצט דער עיקר וועגען דער נאָהענטער סיים-סעסיע, צו וועלכע די רעגירונג דארף צושטעלען דעם בודזשעט.

דער בודזשעט דרוקט זיך איצט אין דער מלוכה'שער דרוקעריי, און קיינער ווייסט נאָך נישט גענוי זיין אינהאַלט.

מען ווייסט נאָר צודערציילען פון דער הוצאה, וואָס זאָל זיין גרעסער פון דער הכנסה.

היינט ווערט דערוואַרט

דאס צוריקקעהרען פון דעם לופטפליהער, קאַפּיטאַן קאַרפּינסקי

וו אַ ר ש אָ, 23. (טעלעפאָניש).

היינט פריה פליהט אַרויס פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל דער לופט-פליהער קאַפּיטאַן קאַרפּינסקי.

מען ריכט זיך, אַז מאָרגען צווישען 3 און 4 בייטאָג וועט ער אָנקומען קיין וואַרשאָ.

ל ו ב ל י ן, 23. (טעלעפאָניש).

4 פאַרנאַכט איז דאָ אָנגעקומען דער קאַפּיטאַן קאַרפּינסקי, וועלכער פליהט מאָרגען אַרויס קיין וואַרשאָ.

3.000.000 פאַלשע דאָלאַרן

ל אָ נ ד אָ ן, 23. (טעלעפאָניש).

אין ניו-יאָרק האָט מען ענטדעקט אַ באַנדע געלד-פעלשער וועלכע האָבען נאָכגעמאַכט 1000-דאָלאַרדיגע באַנקנאָטען.

די פעלשער האָבען בעוויזען אַרויסצולאָזען אין פערקעהר באַנקנאָטען אויף אַ סומע פון 3 מיליאָן דאָלאַר.

בלוטיגער צוזאַמענשטויס

צווישען היטלעריסטען און קאָמוניסטען

ב ע ר ל י ן, 23. (ספ. טעל.)

אין דער שטאָט קאַסטראָפּ-ראַנגסען וועסטפאַליען, איז אויסגעבראָכען אַ בלוטיג געשלעג צווישען קאָמוניסטען און היטלעריסטען.

עס איז דערהרגעט געוואָרען איין היטלעריסט.

עס זענען דאָ פערוואונדעטע פון ביידע צדדים.

אמעריקאנער סענאטאר באראה

וועגען דער וואפען-גלייכבערעכטיגונג פאר דייטשלאנד

ב ע ר ל י ן, 23. (ספ. טעל.)

דער אַמעריקאַנער סענאַטאָר באָראַה האָט אָפּגעדרוקט אַן אַרטיקעל אין דער „קעלנישער צייטונג" אין וועלכען ער זאָגט צו אַז אין אינטערעס פון אַמעריקאַ איז עס, אַז דייטשלאַנד זאָל גלייכבערעכטיגט ווערען אין דעם ענין בעוואָפענונג.

אויב דייטשלאַנד זאָל די גלייכבערעכטיגונג נישט באַקומען, און ס'וועט געשעהען אַ קאַטאַסטראָפע, וועט עס זיין די שולד פון די פעראייניגטע קאָאַליציע-מלוכות.

Dnia 21 października 1932 roku zmarł nieoczekiwanie

ś. p.

HERMAN EDWARD WERNER

Członek Zarządu i Dyrektor Kolei Elektrycznej Łódzkiej, Sp. Akc.

Pełni uznania dla Jego twórczej i nieustannej pracy skierowanej ku dobru i wysokiemu rozwojowi naszej Instytucji, składamy hołd Jego niespożytym zasługom

Rada Nadzorcza i Zarząd
Kolei Elektrycznej Łódzkiej
Spółki Akcyjnej.

פערברענט געווארען א יודישע משפחה

א מוטער מיט 5 קינדער, וואס איז געקומען פון ווארשא קומט אום הינטער פאריז

פאריז, 23 (ספ. טעל.)
אין א הילצערנעם באראק אין בעלוויל, נע-בען פאריז, האט געוואוינט די יודישע משפחה גאלדפארב.
אין דער וואוינונג האט אויפגעריסען א פרי-מוס-מאשינקע, פון וועלכער דער גאנצער באראק האט זיך אנגעצונדען.
אינעווייניג זענען געווען: גאלדפארב (א שוסטער) זיינער א שותף, די פרוי זיינע און 5 קינדער.
ראטעווען זיך איז געלונגען בלויז 1 מיידעל. די פרוי מיט די 5 קינדער זענען אומגעקו-מען אין די פלאמען.
גאלדפארב מיט זיין שותף גוסס'ן אין שפיטאל.
די גאלדפארב'ס זענען ערשט מיט 3 וואכען צוריק געקומען פון ווארשא קיין פאריז.

סטאטיסטיק פון באהן-גנבות אין סאוויעט-רוסלאנד

מאסקווא, 23 (ספ טעל)
„קאמסאמאלסקאיא פראוודא" איז מודיע, אז אין משך פון א האלב יאהר זענען ענטדעקט גע-ווארען 67 טויזענד באהן גנבות.
די וואג פון זיי בעטרעפט 1,650 טאן, דער-עיקר זענען גע'גנב'עט שפייז-ארטיקלען.

פארשטעהער פון „דזשאינט" אין ווארשא

ווארשא, 23 (יט"א טעלעגראפיש)
מארגען קומען קיין ווארשא די אייראפעאישע פארשטעהער פון „דזשאינט" ד"ר בערנארד קאהאן און בערנארד שווייצער.

שרעקליכע פאסירונג

אין א ווארשאווער יודישער משפחה

ווארשא, 23. (טעלעפאניש).
היינט פריה איז אויף טאגאווע 39, אין דער וואוינונג פון א געוויסען לייב מאלאוואנטשיק גע-שעהען א שרעקליכע טראגעדיע.
צו איהם זענען געקומען גוט-יום-טוב ביטען זיי-נע 2 טעכטער: מלכה רייזעל יאקובאוויטש (אנ-אלמנה 45 יאהר אלט), און רבקה גארפינקעל 40 יאהר אלט.
שמועסענדיג צווישען זיך האבען זיך די צוויי שוועסטער צוקריגט און די מחלוקה איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז רבקה האט דערלאנגט מלכה-רייזלען אזא שטארקען קלאפ אין פנים, אז זי איז אנידער-געפאלען און אויפ'ן ארט געשטארבען.
רבקה איז ארעסטירט.

יוד. סטודענטען פערלאזען וויען

צוליב די אנפאלען פון די אנטיסעמיטען

וויען, 23 (יט"א טעלעגראפיש)
אין ווין איז אלץ נישט רוהיג. די יודישע סטודענטען קומען נישט אויף דער אוניווערזיטעט, כדי אויסצומיידען צוזאמענשטויסען מיט די אנטי-סעמיטישע סטודענטען. פיל יודישע סטודענטען פערלאזען ווין און פאהרען אוועק אין אנדערע אוניווערזיטעטען.

חלוקי-דעות צווישען „אגענץ" און אלג. ציוניסטען

צוליב דער סערטיפיקאטען-פערטיילונג

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראפיש)
די יודישע „אגענץ" פאדערט 1000 סער-טיפיקאטען פון די 4,500 וואס זענען בעשטימט פאר ארץ ישראל-בירגער. צו ערנסטע חלוקי-דעות איז געקומען צוליב די סערטיפיקאטען פאר'ן מיטעלשטאנד, די אלגעמיינע ציוניסטען פאדערען 1500, אין געגענפאל, דראהען זיי ארויסצוטרעטען פון דער עקזעקוטיווע.

סער סימפסאן אלס קאנדידאט פון הויך-קאמיסאר אין דאנציג

דורכגעפאלען, ווייל ער איז נישט בעליבט ביי יודען צוליב זיין ארץ-ישראל-בעריכט

לאנדאן, 23 (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער לעצטער זיצונג פון פעלקערבונד איז בע-טראכט געווארען די פראגע פון בעשטימען א הויך קאמיסאר פאר דאנציג. די קאנדידאטור פון סער סימפסאן איז אדורכגעפאלען, ווייל ער איז נישט בעליבט ביי יודען צוליב זיין ארץ ישראל בעריכט.

רעוויזיעס אין מזרח-גאליציען

לעמבערג, 23. (טעלעפאניש).
אין מזרח-גאליציען האט די זיכער-הייטס-מאכט דורכגעפיהרט א רייהע רעוויזיעס צווישען די אנהיי-נגער פון דער פועלים-פארטיי.
א רייהע עניינים זענען אריבער אין דער פרא-קוראטור.
די, ביי וועלכע די רעוויזיעס זענען דורכגע-פיהרט געווארען, ווערט פארגעווארפען אז זיי הא-בען אגיטירט צווישען די פועלי'ים, זיי זאלען נישט צופיהרען קיין שפייז-ארטיקלען אין די שטעט — אין די מארק-טעג.

קאנפיסקאציעס פון צייטונגען אין ווארשא

ווארשא, 23. (טעלעפאניש).
דא זענען נעכטען קאנפיסקירט געווארען די „אבעצע" פאר סטראנסקיס אנ-ארטיקעל. און די פראווינץ-אויסגאבע פון „ראבאטניק".

פער'משפט דעם ענדעקישען דעפוטאט, באל. לעוואנדאווסקי

פויזען, 23. (טעלעפאניש).
דער ענדעקישער דעפוטאט פון גניעזנא, האר-לעסלאוו לעוואנדאווסקי איז דורכ'ן היגען שטאט-ישען געריכט פער'משפט געווארען אויף 6 חדשים טורמע פאר'ן בעליידיגען שוהער א פארשטעהער פון דער מאכט.

א בנין פון פ.ק.א. אין פאריז

פאריז, 23. (ספ. טעל.)
שבת איז פארגעקומען די פייערליכע חנוכת הבית פון דעם אייגענעם בנין פון פ.ק.א. אין פאריז אויף דער זשאן-גוזשאן-גאס 31.

ארעסטירט פרויען-הענדלער

ווארשא, 23 (טעלעפאניש) די ווארשאווער פאליציי האט נעכטען ביינאכט ארעסטירט די אינ-האבערין פון א שאנד-הייזעל אויף דער נאוואָ-גראדזקא 14, רחל ווייסדארף און איהר מאן, משה ראזענבוים.
דאס פארפאלק האט ווערבירט אין זייער „געשעפט" ארענטליכע מיידלעך און אונטער טעראר געצוואונגען זיי צו פראסטיטוציע.

היינט — זיצונגען פון מיניס-טארען-ראט

ווארשא, 23. (טעלעפאניש).
מאנטאג דעם 24 ד.ח. וועט פארקומען א זי-צונג פון מיניסטארען-ראט.
נאך דער דאזיגער זיצונג וועט דעם מלוכה-פרעזידענט צוגעשטעלט ווערען צום אונטערשריי-בען א דעקרעט וועגען צונויפרופען דעם סיים און סענאט.

ארעסטירט דעם געוו. רעדאק-טאר פון „ראבאטניק"

ווארשא, 23. (טעלעפאניש).
נעכטען ביינאכט איז ארעסטירט געווארען דער געוועז. רעדאקטאר פון „ראבאטניק" סטעפאנאוו-סקי, וועלכער איז פעראורטיילט געווארען אויף 6 חדשים פאר רכילות אויפ'ן רייכטער דעמאנט.
די בעשטעטיגונג פונ'ם אורטייל דורכ'ן העכ-סטען געריכט איז פארגעקומען מיט פינף טעג צוריק.

רעשטען
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס
ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קוממט און איבערציגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
גערענקט נאר
אין פראנט, II שטאק

פאר גאלד, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעם
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

Dr. med.
H. Różaner
הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98
עמפפאנגט פון 8–10 און פון 5–8 אוו.

Dr. med.
Józef Imich
ספעציאל ארצט פאר האלז, נאז און אויערען-קראנקה. ארדינאטאר פון קרייז-שפיטאל א. נ. פרעז מאשטשיצקי.
צוריקגעקעהרט
מאניושקא 1, טעל. 209-97.

בעקאנטמאכונג.
די בעוואוסטע פירמע
A. RAPAPORT i SYNOWIE, BIELSKO
Fabryka sukna
וואס בעזיצט דעם פאבריקס-לאגער איז לאדז, פיעטריקאווער 39, טעל. 23-124 מאכט בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז זי האט ערעפענט
א פיליאלע אויף 12 נאוואמיעסקא 12
וואס בעזיצט אויף לאגער צום איצטיגן הערבסט און ווינטער-סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון זעמטליכע קאמגארן-אויסארבייטונגען פון די שענסטע פארבען און מוסטערן, ווי אויך גלאטע און מארע-ווארען אלעס צו געניוע פאבריקס-פרייזען.
הורט און דעטייל! סאלידע בעהאנדלונג. הורט און דעטייל!

אויגען-קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעל. 72-221
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפפי-ראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9–1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.
409I

אינפארמאציעס וועגען
עקסקורסיעס
קיין ארץ-ישראל
ערטיילט „תוצרת ארץ-ישראל"
לאדז, שרודמיעסקא 1, טעל. 193-42.
6491

פאלקס-אוניווערזיטעט
ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז.
מארגען, דינסטאג, דעם 25. אקטאבער, 8.30 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, שרודמיעסקא 29
א פארלעזונג
אויף ד. ט.: „יודען און יודישקייט אין אמעריקא".
רעפערירען וועט דער שריפטשטעלער און געלעהרטער
ה' יצחק ריבקינד

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 24 אקטאבער 1932

אויף דער שוועל פון שווערע ווינטער

דער ווינטער קלאפט שוין אין אונזערע שויבען, אין דער לופטען האלט זיך די מעלאדיע פון „אף ברי" אין זיין עליעגישען יודישען אויסטייטש, וואס שילדערט די טרויעריגע לאגע פון'ם יודען אין געטא אנטקעגען דעם אנקומענדיגען ווינטער און לאזט זיך אויס מיט'ן אומעטיג־רעזיגנירענדיגען רעפרען: „און קיין געלד איז אלץ נישטא!"

און די טרויעריגע לאגע האט זיך נאך אלץ נישט געבעסערט, ווייל מיר זיצען נאך אלץ אין געטא, כאטש מיר רייסען זיך לוצטענס מיט אלע כוחות, ארויסצוקריגען זיך פון איהר.

מעגען מיר פיהרען פאליטיק פון קאמף, פון פערשארפטער אפאזיציע, אדער פון אוגאדע, פון שתדלנות, — דער, וואס האט די דעה אין לאנד, האלט פעסט געשלאסען די מויערען פון געטא און לאזט אונז פון דארטען נישט ארויס, באר אין אונזער אייגענעם סאוס מעגען מיר זיך פרעגלען, באר אין אונזערע אייגענע ד' אמות מעגען מיר זיצען, באר אונזער אייגענע לופט מעגען מיר שעפען, און אז די לופט ווערט אויסגעשעפט — טא זאלען מיר דער שטיקט ווערען!

ווערען מיר טאקע דערשטיקט, און אז ס'קומט דער ווינטער, איז שוין גאר אוממעגליך צו לעבען.

וואלט אונז דער געפיהל פון באציאנאלער אלייב אפהיטונג געדארפט אונטערזאגען, ווי אזוי זיך צו ראטעווען פון אונטערגאנג, ווי אזוי דער שטארקער זאל שטיצען דעם שוואכערען, נישט לאזען איהם פאלען.

דער יחיד טוט עס דורך אינסטינקט, ביי א רבים אבער מוז אנשטאט דעם אינסטינקט קומען דער בעוואוסטזיין, ווייל די סכנה פאר'ן רבים איז דאך נישט אזוי בולט, אזוי איבערצייגענד, ווי די סכנה פאר'ן יחיד, דא קען דאך שטענדיג עמיצער זיך דוכטען אז ער אליין איז נאך ווייט פון דער סכנה.

ווען א יחיד האט נישט וואס צו לייגען אין מויל אריין, דערפיהלט עס באלד דער מאגען, ווען איין גליד פון א קיבוץ איז הונגעריג, דערפיהלט עס דאך נישט דער אנדערער גליד, דער רייכער און אטער, סיידען דער בעוואוסטזיין זאל איהם אונטערזאגען, אז אויב ער זאל די צרה נישט בעווארענען ביים צייטענס, וועט זי שפעטער צו איהם אויך אנקומען.

אין אונזער געזעלשאפט ווערט ס'יוב געארבייט אינערטיש, מענשען־פערזאנערס האבען זיך צופעליג פעראינטערעסירט אין א געוויסען געביט פון פילאנטראפיע, פון סאציאלער פערזארגונג, פון קולטור־טעטיגקייט, איינגעווארפען זיך אהינצו מיט זייער גאנצען אלטרואיזם און ארבייטען מיט מסירות־נפש, מ'איז גרייט זיך אפצוגייסען מיט געגנערס מיט „קאנקורענטען", איינרייסען וועלטען פאר דער אייגענער אינסטיטוציע, און מ'גיט גארנישט אמאל א טראכט אז אינ'ם איצטיגען מאמענט וואלט מען אפשר געדארפט אפלייגען אן א זייט אנדערע ארבייטען און העלפען גראד דעם „קאנקורענט", ווייל יענעמס הילף איז א געבאט פון דער שעה.

ס'גייט איצט צו ווינטער, די הצטרכות פון מענשען זענען פערשטארקט געווארען און די פרנסה ווערט פון טאג צו טאג קלענער, קנאפער, ווי זאל מען זיך ראטעווען.

דער ערשטער ענטפער איז: פילאנטראפיע, ביליגע קיך, האלץ־אקציע, בעקליידונג־אקציע, זאל דעם ארימאן נישט פעהלען קיין לעפעל געקעכץ, קיין שייטעל האלץ, קיין שטיקעל בגד אויפ'ן לייב, און מ'קאן די דאזיגע טעטיגקייט נישט אהעקמאכען מיט דער האנד, ווי אונזער בליק זאל נישט זיין אויף צדקה, כל זמן ס'זענען נאך פערהאן אין דער געזעלשאפט מענשען וואס האבען גארנישט וואס צום געבען און קענען בלויז בעהמען, איז אונזער חוב, צו דערהאלטען זיי ביים לעבען און געזונד, דארף מען טאקע די דאזיגע טעטיגקייט אינ'ם איצטיגען מאמענט פערשטארקען, און איטליכער, וואס קען מוז בייהילפיג זיין.

אבער אויף א העכערער מדרגה שטעהט די הילף פאר יענע מאסען, וועלכע קענען נאך געבען דער געזעלשאפט, קענען זיין פראדוקטיוו, שעפעריש, נאר ס'פעהלען זיי דערצו די מיטלען, וועלכע זיי קענען בעקומען דורכ'ן וועג פון קרעדיט.

ס'זענען שוין אוועק די צייטען, ווען מיר האבען זיך געקענט אנשפארען אויף די פלייצעס פון אונזערע אמעריקאנער פעטערס, אדער ווען מיר האבען אפילו געהאט וועגען דעם אילוזיעס; אמעריקע איז אליין ארים, זי האט שוין איהרע אייגענע אומגליקליכע, וואס האבען אויפגעבויט הימעל־קראצערס כדי צו קענען זיך ארונטערווארפען פון 80־טען שטאק.

מיר זענען אנגעוויזען אויף אונזער אייגענער הילף און מיר מוזען קאנסטאטירען אז ווי שלעכט און ביטער ס'איז אונזער גאנצען קיבוץ, פונדעסטוועגען זענען נאך פערהאן ביי אונז נישט ווייניג צוזינגע, וואס קענען אויסשטרעקען זייער ברודער א האנד פון הילף.

דער איינציגער חסרון איז אונזער אפגעטעמפטקייט, אונזער איבערציע, סיי ביי די עסקנים און סיי ביי די געבערס, די כלל־טוערס האבען זיך איינמאל אויסגעארבייט א שאבלאן און זיי שפינען אויף איהם זייער טעטיגקייט, די געבערס ווידער ווייסען אז עס איז פערהאן א משכן און ס'איז פערהאן אנ'עגל, און אויף אלץ קומט מען מאהנען און אויף אלץ מוז מען געבען.

מוז מען רופען צו הילף דעם בעוואוסטזיין.

די וויכטיגסטע ארבייט אין אונזער איצטיגער רגע איז — העלפען דעם קליינעם מענשעלע, האלטען זיך אויף די פיס, ראנגלען זיך מיט די שוועריג־קייטען פון'ם אנקומענדיגען ווינטער. מיט א קליינער הלוואה פון א הונדערט גילדען קען ער געראטעוועט ווערען, און די אינסטיטוציעס, וואס פערנעהמען זיך הערמיט, מוזען געשטיצט ווערען אין דער ברייטסטער פארם.

מיר דארפען דא קיין אדרעסען נישט אנווייזען, מיר ווילען בלויז דערמאהנען די יעניגע פון אונזערע ברידער וואס די דירעקטע נויט אין זאכען פון ערשטען געברויך דריקט זיי נישט, אז זיי זאלען האבען אין זינען דעם קלענערען און שוואכערען, און ווען מ'וועט רופען צו זיי נאך הילף, פאר יענע, זאלען זיי ווייסען אז די דאזיגע הילף איז דער געבאט פון דער איצטיגער שעה, ווען דער ווינטער קלאפט אין שויב.

פ.ש.

אין נאמען פון דער פאלקסווירדע

ענדעקישע קאמפאניע פאר דער גאנצקייט פון צוואנגס־זונטאג־רוהע

די פראיעקטירטע פעראָרדנונג פון דער רעגירונג מכוח אייניגע ענדערונגען אין געזעץ וועגען זונטאג־רוהע, אין וועלכען די יודישע בעפעלקערונג איז אויפ'ן העכסטען אופן פעראינטערעסירט, איז דורך דער יודישער עפענטליכער מיינונג און די דירעקט פעראינטערעסירטע קרייזען אויפגענומען געווארען גאנץ קאלט. די ענדערונגען האבען ווירקליך א חוץ ענטוישונג גארנישט געבראכט, דער יודישער האנדעל בעקומט דורך די ענדערונגען א מינימאלע הנחה, וואס האט קיין שום ממשותדיגען ווערט נישט. ווידער דער יודישער האנדווערקער, פאר וועלכען דער צוואנג זונטאג־רוהע בעדייט א דער בעהעטערונג פון דער פולער קאטאסטראפע, האט פון די ענדערונגען אבסאלוט גארנישט געוואונען און זיין לאגע בלייבט פונקט אזוי שווער און טרויעריג, ווי זי איז געווען ביז איצט.

דאס אלץ שטערט אבער נישט דער פאהנען־טרעגער'ן פון אנטיסעמיטיזם אין פוילען, דער ענדעציע צו מאכען דעם אנשטעל אז די יודען האבען דא אפגעהאלטען עפעס א מורא'דיגען נצחון און אז נאך איין שריט און גאנץ פוילען וועט זיך געפינען אין יודישע הענט.

דער ארגאן פון דער באיקאט־אידעאלאגיע די „גאזעטא ווארשאווסקא" שרייבט אין אנ'ארטיקעל אונטערן נאמען „נישט קיין קלייניגקייט":

„אז די פראיעקטירטע נאוועל׳זאציע פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט וועגען זונטאג־רוהע איז בלויז דער ערשטער זיג פון די יודישע פאסטולאטען אין דער דאזיגער וויכטיגער פראגע — וועגען דעם דערצעהלט צום בעסטען די יודישע פרעסע, וועלכע גרייט צו א נייעם אנגריף „אויף דער קינסטליכער בעגרעניצונג פון די האנדעלס־אומזאצען דורך א צוואנג־פערקלענערונג פון דער נאטירליכער ארבייטס־וואך". דער איינציגער ענטפער פון דער פוילישער געזעלשאפט אויף אט די יודישע צוגרייטונג דארף זיין דאס פעסטע האלטען זיך ביים פרינציפ פון צוואנגס זונטאג־רוהע, ווייל אין דאזיגען אויבען־אויף קליינעם ענין ליגט בעהאלטען זעהר א וויכטיגע זאך. עס געהט דא וועגען הילף פאר אונזער האנדעל וועלכער קעמפט פאר'ן פוילישען כאראקטער פון די שטעט, עס געהט וועגען פערפעסטיגען דעם כלל, אז די אינטערעסען פון פוילישען קאלעקטיוו פערנעהמען אין דער פוילישער מלוכה דעם אויבען אן, ענדליך געהט דא וועגען ווירדע פון פאלק.

די יודען, שרייבט ווייטער דאס בלאט, וועלכע דעקלאמירען איצט אזוי פיל וועגען גלייכבערעכטיגונג פערשטייען די גלייכבערעכטיגונג גאנץ אייגענארטיג, כדי זיך וועגען דעם צו איבערצייגען, איז גענוג ארורכצוקוקען דעם טראקטאט וועגען די מינדערהייטען וועלכער איז אונז א דאנק די יודישע איינפלוסען אנגעווארפען געווארען אויף דער שלום־קאנפערענץ. לאמיר געדענקען, אז אין הסכם מיטן דאזיגען טראקטאט איז פערווערט דער פוילישער רעגירונג דורכצופיהרען וואהלען אין די יודישע יום־טובים און אין שבת, אום שבת און אין יודישע יום־טובים, קאנען די פוילישע געריכטען נישט בעטראכטען קיין פראצעסען, אין וועלכע א יוד מוז זיך שטעלען...

מיט איין ווארט — די יודען געניסען אין פוילען פון כלערליי פריווילעגיעס, וועגען וועלכע א כשרן ענדעק קען זיך אפילו נישט חלומען, און דער בעסטער בעווייז איז דאך דער גלענצענדער עקאנאמישער און קולטורעלער מצב, וועלכע די יודען האבען זיך דערווארבען א דאנק אט די פריווילעגיעס.

עס געהט ווירקליך וועגען דער ווירדע פון פוילישען פאלק. אבי מיר האבען ביז איצט געמיינט, אז עס האנדעלט זיך וועגען גאנץ איינפאכע פראגמאטישע אינטערעסען פון פוילישען קרעמער און האנדווערקער, וועלכער קאן נישט פערטראגען אז נעבען איהם זאל לעבען, אפילו אין נויט און דחקות, דער יודישער קרעמער און האנדווערקער. עס געהט וועגען גאר האנדווערקער. עס געהט וועגען גאר הויכע נאציאנאלע ענינים, וואס זייער סוד איז ענטפלעקט בלויז פאר דער הייליגער ענדעציע...

דער טויט אויף דער תליה

עקזעקוציע איבער'ן מערדער מילעווסקי אין מאקאטאווער תפיסה

אין ווארשא איז די טעג פארגעקומען דער פראצעס געגען איינעם מילעווסקי, וועלכער האט דערמארדעט זיין פרוי און דערנאך זיין געליבטע. דער מערדער איז געשטאנען פאר א שנעל־געריכט און איז פעראורטיילט געווארען צום טויט. באלד ווי דאס געריכט האט ארויסגעטראגען דעם אורטייל, האט זיך מילעווסקי געווענדט צו זיינע אדוואקאטען געלערנטער און גאלדפארב און מיט א ציטערדיגער שטים האט ער זיי געבעטען זיי זאלען טון אלצדינג, כדי דער אורטייל זאל פערביטען ווערען אויף אייביגער תפיסה. די אדוואקאטען זענען ווירקליך באלד אוועק אין פאלאץ פון מלוכה־פרעזידענט. דאס איז שוין געווען אין אוונט. זיי זענען אויפגענומען געווארען דורכ'ן שעף פון דער מלוכה־קאנצעלאריע. עס איז תיכף געמאלדען געווארען וועגען בעזוך פון די אדוואקאטען, אבער נאך 40 מינוט, ווען דער פרעזידענט האט זיך געהאט בעקענט מיט דער זאך, איז די אדוואקאטען געמאלדען געווארען, אז דער פרעזידענט וועט נישט אויסנוצען זיין רעכט פון בעגנעדיגונג. דער אורטייל איז אזוי ארום אריין אין קראפט און די פראקוראטור איז צוגעטראטען צו דער אויספיהרונג פון דער עקזעקוציע.

אין מאקאטאווער טורמע, וואו דער פערמשפטער איז געזעסען, איז ארפגעקומען דער פראקוראר, דער טורמע־גלח, דער טורמע־דאקטאר, די אדוואקאטען און די שילער פון דער טורמע־שול. דער אדוואקאט געלערנטער איז אריין אין דער קאמער פון מילעווסקי'ן, וועלכער איז גראד געזעסען ביים אווענד־ברויט. דער אדוואקאט האט איהם מיטגעטיילט, אז עס איז געטון געווארען אלצדינג, כדי איהם צו ראטעווען דאס לעבען, אבער עס האט נישט געהאלפען. דער אורטייל וועט באלד אויסגעפיהרט ווערען. מילעווסקי האט אנגענומען דעם אדוואקאט פאר דער האנד און האט איהם געדאנקט. דערנאך איז אויף דער ביטע פון פערמשפט'ן אריינגעקומען דער גלח, פאר וועלכען מילעווסקי האט זיך אין משך פון צעהן מינוט מתוודה געווען.

דערווייל האט מען אין א שאפע אויפ'ן הויף פון דער טורמע אויפגעשטעלט די תליה. דער תליון בראון (פערטרעטער פון אפגעזאגטען מאציעוסקי) האט נישט געקאנט קומען פערזענליך אויספיהרען די עקזעקוציע, ווייל ער איז געווען גראד פערנומען אויף דער פראווינץ און האט געשיקט זיין פערטרעטער מיט עטליכע געהילפען דערצו.

מילעווסקי און די בעגלייטער זיינע זענען אוועק אויפ'ן ארט פון דער עקזעקוציע. ער איז געווען אנגעטון אין א גרויען פאלטען, אין א קאפעלוש און געטראגען ברילען. ווען מ'האט איהם אוועקגעשטעלט לעבען דער תליה, האט ער נישט אויסגעהאלטען און געכאפט א בליק אויף איהר. דאס פנים איז ביי איהם דערביי אויסגעקרומט געווארען פון א ווילדער גרימאסע. דער פראקוראר האט ארויסגענומען פון דער טאש א קאנווערט, אין וועלכען ס'האט זיך געפונען דער אורטייל און האט גענומען לייענען מיט א ציטערדיגער שטים. דאן האט ער זיך געווענדט צו מילעווסקי'ן און האט איהם געפרעגט, צי ער האט נישט עפעס א ביטע. מילעווסקי האט גענומען רעדען:

— יא, האט ער געענטפערט, איך האב געוואלט זאגען, אז מיין לעבען איז נישט געווען בעוואוסט, אבער וועגען מיין טויט וועט מען שרייבען אין דער גאנצער פרעסע. בעגראבען האבען מיך די עדות, כ'וואלט מיך גיכער געריכט אויף אנ'עוולה פון יודען, אבער נישט פון עדות, בעקאנטע אין קרובים, זיי האבען מיך פערשיט...

— דער פראקוראר האט איהם איבערגעריסען: אבער וואסער פערזענליכען וואונש האט איהר?

— באלד, האט דער מערדער געענטפערט, רייסט מיר נישט איבער, אין א מינוט ארום וועל איך דאך הענגען. איך חזר איבער, איך בין א קרבן פון די עדות און קודם כל פון מיין ברודער וועלכען איך בין מוחל.

מילעווסקי האט געענדיגט. דאן איז צום פראקוראר צוגעגאנגען דער תליון און האט איהם געמאלדען, אז ער איז דעלעגירט אויסצופיהרען דעם אורטייל, ער האט דערביי געוויזען זיין לעגיטימאציע. דער פראקוראר האט איהם בעפוילען צו ערפילען זיין פליכט. מילעווסקי, וועלכער איז די גאנצע צייט געשטאנען אהן בעוועגונג, האט ארויסגענומען פון קעשענע א קאנווערט און אוועקגעגעבען דעם אדוואקאט: דאס איז א בריף צו מיין זוהן, איך בעט אונבעדינגט אפגעבען.

דער בריף איז געווען אדרעסירט צו מילעווסקיס זוהן, וועלכער זיצט פאר גנבה אין דער טורמע אויף דלוגע גאס.

מילעווסקי האט א קוש געטון דעם צלם, וועלכען ס'האט איהם דערלאנגט דער גלח. דער תליון איז צוגעגאנגען צו מילעווסקי'ן. מילעווסקי האט זיך רוהיג ארומגעקוקט, ער האט אראפגענומען פון קאפ דעם הוט און איהם אוועקגעווארפען אויף דר'ערד. שטעהענדיג אויפ'ן טרעפעל פון דער תליה, האט ער אראפגענומען די ברילען און אריינגעלעגט אין טאש אריין. אין זעלבען מאמענט זענען ביי דער תליה אויסגעוואקסען די געהילפען פון תליון. מ'האט דעם פעראורטיילטען ארויפגעווארפען דעם שטריק אויפ'ן האלז און אין א סעקונדע ארום האט זיך איהם פון אונטער די פיס ארויסגעגליטשט דאס ברעט. דער קערפער איז געבליבען הענגען אין דער לופט. דער הענקער האט אראפגענומען די ווייסע הענטשקעס און זיי געווארפען צו די פיס פון געהאנגענעם. אלע האבען ענטבלויזט די קעפ. ס'האט געהערשט א טויטע שטילקייט. דער טורמע־דאקטאר איז צוגעגאנגען צום קערפער און אויסגעהערט דאס הארץ. דאס האט געדויערט זעהר לאנג. ערשט אין פופצעהן מינוט ארום האט דער דאקטאר געקאנט קאנסטאטירען, אז דער מערדער איז טויט.

מילעווסקיס בריף איז איבערגעגעבען געווארען דעם אדרעסאט. אין בריף שרייבט מילעווסקי צו זיין זוהן, אז אין דער קאנצעלאריע פון דער טורמע אויף דזעלנע גאס געפינט זיך זיין געלד, דריי זל. מיט פופצעהן גראשען, וואס ער זאל אפנעהמען, ווען ער וועט ארויס פון טורמע. געדענק, שרייבט מילעווסקי ווייטער צום זוהן, זאלסט נישט זיין קיין גנב, ווייל דאס קאן זיך שלעכט פערענדיגען...

פאן־פאפען האט געוואלט אפקויפן דעם „בערלינער טאגעבלאט"

אין די בערלינער צייטונגען האבען זיך דא נישט לאנג בעוויזען מעלדונגען, אז דער קאבינעט פון פאן־פאפענען האט אפגעקויפט דעם גרעסטען טייל אקציעס פון איינער פון די בעדייטענדסטע דייטשע צייטונגס־פערלאגען, רודאלף מאסע, וואס לאזט ארויס די גרעסטע דייטשע וועלט־צייטונג „בערלינער טאגעבלאט". גלייכצייטיג איז מיטגעטיילט געווארען, אז די גרעסטע עסטרייכער צייטונג „נויע פרייע פרעסע", איז איבערגעגאנגען אין די הענט פון עפעס אנ'אויסלענדישער גרופע.

סיי די ערשטע, סיי די צווייטע ידיעה איז אפגעלייקענט געווארען, אבער עס איז נישט פערהאן קיין רויך אהן פייער. און אויב פאפען האט דעם „בערלינער טאגעבלאט" נישט געקויפט און אויב די „נויע פרייע פרעסע", וועלכע האט אמאל געהאט די גרעסטע פאליטישע ווירקונג און ווערט נאך איצט פערעכענט פאר איינעם פון די סאלידסטע פרעסע ארגאנען אין דרום אייראפע, איז נאך פערבליבען אין די הענט פון איהרע פריהערדיגע אינהאבער, שטעהען דאך פאר, ווי עס ווייזט זיך ארויס, בעדייטענדע ענדערונגען אין דעם צוזאמענשטעל פון די רעדאקציעס פון די גרעסטע בערלינער דעמאקראטישע צייטונגען. סיי דער „בערלינער טאגעבלאט" סיי די „פאסישע צייטונג", ווי עס מעלדעט איינער פון די גוט אינפארמירטע בערלינער קארעספאנדענטען, וועלען רעקאנסטרואירט ווערען, אז זיי זאלען קאנען אויסגענוצט ווערען נישט אזוי צו בעליכטען פאליטישע ווי עקאנאמישע פראבלעמען.

דעם „בערלינער טאגעבלאט" האט פאן פאפען געוואלט קויפען דערפאר, ווייל די דאזיגע צייטונג, וועלכע דריקט אויס די שטימונגען פון דער דייטשער דעמאקראטיש געשטימטער בורזשואזיע און פון די יודישע בורזשואזע קרייזען, איז זעהר פערשפרייט אין אויסלאנד. עס איז נישט פערהאן קיין ווינקעלע אויף דער וועלט, וואו עס זאל נישט זיין פערשפרייט און געלייענט דער „בערלינער טאגעבלאט". אין היגזיכט פון פראפאגאנדע אין אויסלאנד וואלט די דאזיגע צייטונג פאר פאפענען געהאט אינבעדינגט א זעהר וויכטיגע פאליטישע בעדייטונג. און אויב אזא געדאנק איז ביי פאפענען געווען, בעווייזט עס נאר, אז דער איצטיגער דייטשער קאנצלער פערשטעהט אויסגעצייכענט די בעדייטונג פון דער היינטיגער טעגליכער פרעסע.

ספארט-בעוועגונג

ליגע-מעטשען אין לאנד

ל. ס. ס. — ווארשאוויאנקא 2:3 (1:2)

נעכטען איז אויפ'ן ל. ק. ס.-פלאץ פארגעקו-מען דער לעצטער ליגע-מעטש אין היינטיגען סעזאן אין לאדז. ל.ק.ס. איז געווען פערשיכורט פון איהרע נצחונות איבער פאגאן און קראקאוויא און איז געווען זיכער אויך אין נעכטיגען זיג. ל. ק. ס. האט דעריבער גרינגגעשעצט דעם געגנער און דאס האט געקאנט טייער קאסטען. ל. ק. ס. האט איהר נצחון אויסגעקעמפט מיט צרות. די גאנצע ל. ק. ס.-מאנ-שאפט האט געשפילט כאאטיש און דעריבער נישט געקענט אדורכפיהרען קיין שום זיכערע אקציע. ביז עטליכע מינוט פאר'ן סוף איז דער רעזולטאט געווען 2:2 און ערשט 4 מינוט פאר'ן סוף האט זיך ל.ק.ס. איינגעגעבען צו דערגרייכען דעם זיג.

די טויערן פאר ל. ק. ס. האבען דערגרייכט קרויל, סאוויצק און הערבשטרייך. פאר ווארשאוו-יאנקא קאטקאווסקי און „פיצלישעק".

דער ריכטער ארטשינסקי אויס קראקא האט געמאכט פיל פעהלערן.

ווארטא — קראקאוויא 0:1
פאלאניא — רוך 1:2
22 פולק — וויסלא 0:3
פאגאן — גארבארניא 1:2

נאך די דאזיגע רעזולטאטען האט ווארטא אויסגעמיטען קראקאוויא און געפינט זיך איצט אויפ'ן ערשטען ארט אין דער טאבעלע. אין דער ערגסטער לאגע געפינט זיך „טשארני", וועלכע איז זעהר ערנסט בעדראהט ארויסצופאלען פון דער ליגע.

וועגען ארייגעהען אין דער ליגע

פאדגוזשע (קראקא) – פאלאניא (פושעמישל) 1:2

אזוי ארום האט פאדגוזשע זיך קוואליפיצירט צום פינאל-מעטש וועגען ארייגעהן אין דער ליגע. דער דעצידירענדער מעטש וועט פארקומען צווישען פארגוזשי (קראקא) און לעגיא (פויזען).

וועגען דער מייסטערשאפט פון „בע"-קלאס אין לאדז

ווידזעוו 2 — מכבי 1:2 (1:2)

הגם „מכבי" האט זיך שוין קוואליפיצירט אין „א" קלאס דארף זי נאך שפילען מיט די רע-זערווען וועגען דער מייסטערשאפט פון „בע"-קלאס. דער ערשטער מעטש איז פארגעקומען צווישען „מכבי און ווידזעוו 2.

די יודישע מאנשאפט איז ארויסגעטרעטען אהן איהרע גוטע שפילער שייניאק און דעם טויער-מאן פיינבערג, דעריבער האט זי מאקע שוואך גע-שפילט. מכבי'ס אנגריף האט געשפילט כאאטיש, נישט קענענדיג אויסנוצען אפילו די בעסטע סיטו-אציעס. ווידזעוו איז געווען פערשטארקט מיט שפילער פון דער ערשטער מאנשאפט און האט אי-בערגעשטיגען אין אלע ליניעס.

דאס ערשטע טויער פאלט פאר מכבי, אין דער ערשטער העלפט רעוואנשירט זיך ווידזעוו מיט 2 טויערן' דער דאזיגער רעזולטאט 1:2 ענ-דערט זיך שוין נישט ביז צום סוף, הגם אין דער צווייטער העלפט האט די יודישע מאנשאפט די אויבערהאנד.

דער ריכטער יענדראשטשאק האט נישט ערלויבט דער יודישער מאנשאפט אויסצונוצען איהר איבערמאכט, פייפענדיג אהן אויפהער און קאליע-מאכענדיג יעדע בעקוועמע פאזיציע.

ל.ט.ס.ג. — טוריסטען 1:2

די צוויי שטארקסטע דרוזשינעס אין „א" קלאס האבען געשפילט א פריינדשאפטס-מעטש, וועלכער האט זיך פערענדיגט מיט א רעזולטאט 1:2 פאר ל. ט. ס. ג.

גרויסע באקס-אימפרעזע פון ל.ק.ס. אין לאדז

דער באקס-סעזאן האט זיך שוין אנגעהויבען. א זעהר אינטערעסאנטע אימפרעזע האט איינגעאר, רענזט ל.ק.ס. ברענגענדיג קיין לאדז 3 פוילישע מייסטער'ס פון פויזען פאלוס, שיפינסקי און ארסקי. די אינטערעסאנטקייט פון דער דאזיגער באקס-אימ-פרעזע איז אבער אפגעשוואכט געווארען. דורך דער נישט-ריכטיגער ענטשיידיגונג פון די ריכטער און די מעטשען צווישען פאלוס און ספאדעניקעוויטש און שיפינסקי—קלימטשאק, סיי אין דעם ערשטען און סיי אין דעם צווייטען קאמף האבען די פונק-טען-ריכטער דיקטירט רעמי-רעזולטאטען, הגם פאר אלעמען איז געווען זיכער, אז די קאמפען האבען געוואונען פאלוס און דער לאדזער קלימטשאק.

די בעזונדערע רעזולטאטען זענען פאלגענ-דע: האלב-מיטעל-געוויכט אסטראווסקי (גייער) — יאראנאווסקי (ל.ק.ס.), דער קאמף האט געוואונען אסטראווסקי. אין דער דריטער רונדע איז געווען א מאמענט ווען ביידע קעמפער זענען געגאנגען אויף די ברעטער:

לייכטע וואג: מארטשעווסקי (זיעדנאטשאנע)— שמיגעל (ל.ק.ס.), געזיגט האט אויף פונקטען מאר-טשעווסקי.

פליגען-געוויכט: פאוולאק (י.ק.פ.) האט הויך אויף פונקטען געשלאגען זיין געגנער קרזשיוואנסקי 2 (ל.ק.ס.).

האהן-געוויכט: גראטשיק (י,ק פ) געווינט נאך א ווייניג אינטערעסאנטען קאמף ביי קרושיוואנסקי 1 (ל.ק.ס).

האהן-געוויכט ספאדענקעוויטש (י.ק.פ.) — פאלוס (ווארשא, פויזען), פאלוס האט זיך ארויס-געוויזען פאר א בעסערען טאקטיקער און אטאקירט שארף זיין געגנער, בעזונדער געהער צו פאלוס'ן די גאנצע דריטע רונדע. צו אלעמענס איבערראַ-שונג ערקלעהרען די ריכטער, אז דער קאמף האט זיך געענדיגט מיט א רעמי-רעזולטאט.

לייכטע וואג: קלימטשאק (ל.ק.ס) – שיפינסקי (פויזען), דער קאמף האט געהערט צו די אונטערע-סאנטסטע, קלימטשאק האט זיך פערזיכערט דעם זיג דורך דעם אויסגעצייכענטען פיגאל, אבער אויך דא האבען די ריכטער ערקלעהרט א רעמי-רע-זולטאט.

האלב-שווער-געוויכט: ארסקי (פויזען) האט איבערגעשטיגען זיין געגנער ליפיעץ (גייער) ארסקי האט געוואונען הויך אויף פונקטען.

אין רינג האט ארויסגעטרעטען אלס ריכטער ה' קארדאש, פונקטירט האבען די ה"ה: וואדזשיס-לאווסקי, פוקס און שאוולאוויטש.

פראגראם פון די נארטען-אימפרעזעס

אויף דער ווינטער-מכביאדע אין זאקאפאנע

דער פראגראם פון די בעזונדערע נאטרען-קאנקורענצען בעת דער מכבי'יאדע אין זאקאפאנע, איז שוין פעסטגעשטעלט געווארען.

די פערמעסטונגען וועלען זיך אנהויבען דעם 2 פעברואר, 9 פריה מיט א לויף פון 18 קילאמעטער פאר מענער און 8 קילאמעטער פאר פרויען.

דעם דריטען פעברואר 12 בייטאג וועלען פארקומען הייטערדיגע פערמעסטונג, דעם 4 פעב-רואר וועלען פארקומען שטאפעטען-לויפען 5 X 10 קילאמ. פאר מענער און 3 X 5 קילאמעטער פאר פרויען.

זונטאג, דעם 5 פעברואר וועט פארקומען דער שפרינג-קאנקורס.

אויסער די פונקטען-אימפרעזעס וועלען נאך פארקומען א רייהע פראפאגאנדע - קאנקורענצען, אזוי וועט דעם 2 פעברואר פארקומען א געיעג פאר יוגיארען ביז 18 יאהר אויף 8 קילאמעטער און א געיעג פאר יוגענד ביז 14 יאהר אויף 4 קילאמעטער, ווייטער וועט פארקומען א גרויסער פראפאגאנדע לויף אויף אנ'אפצייכנונג פון וועלט-פערבאנד „מכבי".

די ווינטער-מכבי'אדע זעהט אויס צו זיין זעהר אינטערעסאנט.

* * *

דער ארגאניזיר-קאמיטעט פון דער ווינטער-מכבי'אדע אין זאקאפאנע, האט געמאכט א רייהע פארבערייטונגען וואס האבען פאר א ציל מעגליך צו מאכען די ברייטע מאסען צו קומען צו דער אינטערעסאנטער אימפרעזע. די ארגאניזאטארען האבען שוין קאנטראקטירט וואוינונגען פאר עטלי-כע טויזענד פערזאן. די קאסטען וועלען זיין פער-העלטנישמעסיג קליינע.

וואס פאר א באד-אנצוגעז זענען ערלויבט אין דייטשלאנד

זש. ק. מ. פערענדיגט דעם סעזאן

דער יודישער מאטאציקליסטען-קלוב (וש. ק. מ.) פערענדיגט דעם 30 אקטאבער ה. י. דעם סע-זאן, אין דעם טאג וועט פארקומען א רייד נאך פאר די מיטגלידער פון קלוב. דער רייד וועט פארקומען אויפ'ן שטח לאדז – זגעזש — אלעק-סאנדער – לוטאמירסק – שאדעק- לאסק–וואדלעוו– פאביאניץ–לאדז, צוזאמען א שטח פון 115 קילא-מעטער.

לייכט-אטלעטישער צוויי-מעטש

מכבי — ווימא 68:43

נעכטען איז אויפ'ן פלאץ פון וו.ק.ס. פאר-געקומען א לייכטאטלעטישער צווייםעטש צווישען די מאנשאפטען פון מכבי און ווימא. דער מעטש האט זיך פערענדיגט מיט א זיג פון מכבי אין דער פערהעלטניש 68:43. די לייכטאטלעטישע סעקציע פון מכבי האט היי-יאהר ארויסגעוויזען א גרויסע ריהרעוודיגקייט. די בעזונדערע רעזולטא-טען זענען פאלגענדע:

100-מעטער-לויף מיט שטערונגען 1) לאופער (מכבי), 2) היימאן (ווימא).

1500-מעטער-לויף 1) לאופער ל. 4.58,8 (מכבי), 2 נעפפעל (ווימא) 4,59.

100-מעטער-לויף פאר פרויען 1) רוס (מכבי) 015. 2) שטיין (מכבי) 15,4.

100-מעטער-לויף פאר מענער 1) קאפלאן (מכבי) 012,4. 2) לאופער ס. (מכבי).

קויל-ווארפען 1) זאלעווסקי (ווימא) 10,26 2) דערעטשינסקי (מכבי) 10,02.

ווייט-שפרונג פאר פרויען 1) פרל. שטיין (מכבי) 4,08 2) גרייצער 3,59.

400 מעטער-לויף פאר מענער 1) לאופער ס. (מכבי) 58,6, 2) קאמינסקי (ווימא).

הויך-שפרונג פאר מענער 1) אניקיעוו (ווימא) 1,50 2) לאוינבורג (מכבי). 1,45.

קויל-ווארפען פאר פרויען 1) פרל. לעווקא-וויטש (מכבי) 7,52 2) פרל. שטיין (מכבי) 7,30.

שטאב-הויך-שפרינג 1) אניקיעוו (ווימא) 3 מעטער.

דיסק-ווארפען פאר מענער : 1) קענשוקאוו-סקי (ווימא) 32,40 מעטער 2) דערטשינסקי (מכבי) 27,20.

שטאפעט 4X100 פאר מענער : 1) מכבי 2) ווימא).

מכבי מייסטער אין „האזענא" פון „בע"-קלאס

נעכטען האבען זיך פערענדיגט די פער-מעסטונגען אין „האזענא" וועגען דער מייסטער-שאפט פון „בע"-קלאס. די מייסטערשאפט האט געוואונען די פרויען-מאנשאפט פון „מכבי" געווינענדיג אלע 8 מעטשען מיט א פערהעלטניש פון 4:41 טויערען, די מכבי-מאנשאפט איז בעשטאנען פון פאלגענדע מיטגלידערינס : יאקאבסאן, לאנדאו, שטיין, לעווקאוויטש, בארנשטיין, ליבפעלד ס., ליב-פעלד ד. סובערסקא, סרעברניק, לעווין.

לאדזער הכח קאמפלעטירט איהר מאנשאפט

ווי מיר דערוויסען זיך האט די פוסבאל-ליי-טונג פון לאדזער הכח בעשלאסען צו קאמפלעטירען די מאנשאפט פון „הכח" אין „א"-קלאס. ס'זאלען צוקומען צו דער מאנשאפט א רייהע ווערטפולע שפילער ווי עהרענבערג (פון ווארשעווער מכבי), זעלינגער (פון קראקאווער מכבי), בריקנער (פון סטאניסלאוואוו), פריימאן (פון „גוויאזדא") א. א.

פרויען-טעניס-מעטש

קראקאוו — לאדז 0:4

אויף די טעניס-קארטען אין העלענאוו זענען פארגעקומען זעהר אינטערעסאנטע פערמעסטונגען צווישען דער פרויען-רעפרעזענטאנצען פון קראקא און לאדז, אין דער קראקאווער רעפרעזענטאנץ האבען זיך געפינען יענדזשעיעווסקא און דוביענ-סקא, אין דער לאדזער רעפרעזענטאנץ די פרל. פאסעלט און קראמער. ווי ס'איז געווען פאראויס-צוזעהען האט דעם מעטש געוואונען די ווארשא-ווער פרויען-רעפרעזענטאנץ אין דער חויך פון 0:4. די בעזונדערע רעזולטאטען זענען:

יענדזשעיעווסקא – פאסעלט 4:6, 1:6, דובענסקא – קראמער 4:6, 2:6. דאפעל-שפיל : יענדזשעיעוו-סקא–דוביענסקא – פאכעלס-קראמער 7 9, 6:8.

שטערן — טור 3:2

נעכטען איז פארגעקומען אויפ'ן ספארט-פלאץ פון „טור" א אינטערעסאנטער פוסבאל-מעטש צווי-שען די צוויי ארבייטער-קלובען „שטערן" און „טור", דאס שפילען איז דורך ביידע צדדים גע-פיהרט געווארען זעהר שארף און איז געשטאנען אויף א הויכער מדרגה. די יודישע מאנשאפט האט געהאט מעהר פון שפילען, בעזונדערס אין דער צווייטער העלפט פון מעטש, די אנגרייפער האבען אבער ווידער ארויסגעוויזען נישט דעצידירטקייט אונטערן געגנערס טויער.

די טויערען פאר „שטערן" האט דערצילט לובלינסקי.

נאפשוד — מארגענשטערן 1:4

אויפ'ן פארמעטש האבען זיך געטראפען די ארבייטער-קלובען „נאפשוד" און „מארגענשטערן". די יונגע מאנשאפט האט אפגעהאלטען א פערדינ-טען נצחון זייענדיג די גאנצע צייט די בעסטע מאנשאפט.

די טויערען פאר „נאפשוד" האבען דערצילט בערלינסקי, מאיארעק, שמולעוויטש און קויפמאן.

ענטדעקט די ביינער פֿון פֿיר־פֿיסיגע פֿיש,
וועלכע האָבן געלעבט מיט איבער הונדערט מיליאָן יאָהר צוריק

דער דענישער פֿאָרשער, ד״ר לאַוגע קאָך, האָט זיך נישט לאַנג צוריק אומגעקעהרט קיין קאָפּענהאַגען נאָך אַ פֿאָרשונגס־רייזע איבער גרינלאַנד און געבראַכט מיט זיך די פֿערשטיינערטע סקעלעטען פֿון מערקווירדיגע חיות, וואָס ער האָט דאָרטען ענטדעקט. די חיות האָבן עקזיסטירט אויף דער ערד מיט איבער הונדערט מיליאָן יאָהר צוריק.

די חיות זענען געווען פֿיערפֿיסיגע פֿיש. פֿיש אַזעלכע, וואָס האָבן געהאַט פֿיס און געקאָנט לעבען אי אין וואַסער, אי אויף דער ערד. די דאָזיגע ענטדעקונג האָט אַ זעהר גרויסע וויסענשאַפֿטליכע בעדייטונג.

די טעאָריע פֿון עוואָלוציע לערענט אונז, אַז די אַלע לעבעדיגע אָרגאַניזמען, וואָס עקזיסטירען איצטער אויף דער וועלט, זענען נישט ענטשטאַנען אַזוי ווי זיי זעהען איצטער אויס, נאָר האָבן זיך זעהר לאַנגזאַם, אין משך פֿון אַ סך מיליאָנען יאָהרען, ענטוויקעלט פֿון נידעריגערע און נידעריגערע בריאים. פֿון אָנפֿאַנג איז ענטשטאַנען אַ לעבעדיגער מיקראָב. דאָס איז געווען אַ בעשעפֿעניש, וואָס איז בעשטאַנען פֿון אייגאייציגער צעל און איז געווען אַזוי קליין, אַז זעהן זי האָט מען געקאָנט נאָר דורך אַ מיקראָסקאָפּ. אַזעלכע אָרגאַניזמען זענען איצטער אויך פֿערהאַן. ביסלעכווייז האָבן זיך די מיקראָבען ענטוויקעלט אַלץ העכער און העכער, ביז זיי האָבן זיך ענטוויקעלט אין די אַלע העכערע מינים בעשעפֿענישען, וואָס זענען איצטער פֿערהאַן אויף דער וועלט. נאַטירליך איז פֿערהאַן אַ גאַנצער באַרג מיט בעווייזען, וואָס בעשטעטיגען אָט די טעאָריע.

זענען אָבער פֿערהאַן מענשען, פֿאַר וועמען די דאָזיגע טעאָריע איז אַ שטערונג אין זייער גלויבענס, און זיי זוכען די טעאָריע צו דיסקרעדיטירען דערמיט, וואָס זיי ווייזען אָן אויף פֿערשידענע חסרונות אין די פֿאַקטען, אויף וועלכע די טעאָריע איז געבויט. זיי רעכענען זיך נישט מיט די בעווייזען, וואָס זענען פֿערהאַן, נאָר ווייזען אָן מיט די פֿינגער אויף די שוואַכערע זייטען, וואו קיין בעווייזען זענען נאָך נישטאָ. און איין טענה זייערע איז אַזאַ:

זיי זאָגען, אַז אויב די העכערע מינים חיות זענען ענטשטאַנען פֿון די נידעריגערע מינים, האָבען דאָך אויף דער ערד געדאַרפֿט זיין איבערגאַנגס שטיפֿען פֿון איין מין חיות צום צווייטען. אַ קראָקאָדיל האָט זיך דאָך נישט געקאָנט אַנטוויקלען פֿון

וויסענשאַפֿטליכע שמועסן

פֿון ל. באַראַדולין

אַ פֿיש מיטאַמאָל, און אַן אָדלער האָט זיך דאָך נישט געקאָנט ענטוויקלען פֿון אַ טשערעפּאַכע מיט אַמאָל. האָבען דאָך צווישען די פֿיש און קראָקאָדילען און צווישען די טשערעפּאַכעס און אָדלערס געדאַרפֿט זיין אַ סך און פֿערשידענע שטופֿען פֿון איבערגאַנג. עס האָבען, צום בײַשפּיל, געדאַרפֿט זיין אַזעלכע בעשעפֿענישען, וואָס זענען טיילווייז פֿיש און טיילווייז קראָקאָדיל, אָדער טיילווייז טשערעפּאַכע און טיילווייז אָדלער. טאָ וואו זענען זיי אָט די אַלע שטופֿען פֿון איבערגאַנג צווישען איין מין חיה און דעם צווייטען?

ענטפֿערען דערויף די פֿערטיידיגער פֿון דער טעאָריע פֿון דער עוואָלוציע, אַז אַזעלכע בעשעפֿענישען האָבען טאַקע געדאַרפֿט אומבעדינגט זיין און זענען אַהן צווייפֿעל געווען אויף דער ערד; זיי זענען שוין אָבער לאַנג אונטערגעגאַנגען. די דאָזיגע בעהויפּטונג מאַכען די פֿערטיידיגער פֿון דער טעאָריע פֿון עוואָלוציע אויפ׳ן גרונד פֿון די פֿערשידענסטע סקעלעטען און ביינער, וואָס ווערען אויסגעגראָבען פֿון אונטער דער ערד. דאָס זענען די ביינער פֿון חיות, וואָס זענען אַמאָל געווען אויף דער ערד און זענען שוין נישטאָ; זיי זענען אונטערגעגאַנגען. און אורטיילענדיג נאָך די פֿאָרמען פֿון זייערע ביינער, זענען זיי עס געווען די איבערגאַנגס־שטופֿען פֿון איין מין חיה צום צווייטען.

אַזוי, צום בײַשפּיל, זענען אין די מוזעאומס פֿאַרהאַן די ביינער און סקעלעטען פֿון אַזאַ בעשעפֿעניש, וועלכע מען רופֿט איצט „אַרקעאָפּטעריקס“. די בעשעפֿעניש איז געווען אַן איבערגאַנגס־שטופֿע צווישען יאַשטשערקעס און פֿויגלען. אין איהרע פֿליגלען האָט די חיה געהאַט פֿינגער, אין איהר מויל האָט זי געהאַט ציין און אין איהר עק האָט זי געהאַט רוקען־ביינער. די איצטיגע פֿויגלען האָבען עס נישט; נאָר די פֿיערפֿיסיגע חיות האָבען דאָס אַלץ.

און איצטער האָט מען געפֿונען די סקעלעטען פֿון חיות, וואָס האָבען מיט זיך פֿאָרגעשטעלט אַן איבערגאַנגס־שטופֿע פֿון פֿיש צו יאַשטשערקעס. עס איז געווען אַ פֿיש, וואָס האָט געהאַט פֿיס און געקאָנט לעבען אי אין וואַסער, אי אויף דער ערד.

מיט דער ענטדעקונג פֿון ד״ר קאָך איז צוגעקומען אַ נייער שטאַרקער בעווייז צו גונסטען דער טעאָריע פֿון עוואָלוציע.

די מעגליכקייטן פֿון יודישער עמיגראַציע קיין אַרגענטינע

אין קאַמפּ, דע לאַ פּעַ אין פּאַריז איז פֿאָרגעקומען אַ רעפֿעראַט פֿון זלמן רייזען איבער דער לאַגע פֿון די יודען אין אַרגענטינע, פּוגוואַנגע דער חשוב׳ער גאַסט האָט זיך איצט אומגעקעהרט.

— דער יודישער ישוב אין דרום־אַמעריקע — הויבט אָן רייזען זיין רעפֿעראַט — איז נאָך זעהר יונג, און הגם די ערשטע פּיאָנערען פֿון דער יודישער קאָלאָניזאַציע האָבן אַהין איינגעוואַנדערט נאָך איידער עס איז דאָרט עפּיהערס געוואָרען, וועלכע עס איז קאָלאָניזאַטאָרישע טעטיגקייט, דאַטירט זיך דער יודישער ישוב אין דרום־אַמעריקע צייט דער אַרבייט פֿון באַראָן הירש: אַן ערך 40 יאָהר.

די ערשטע יודישע איינוואַנדערער קיין אַרגענטינע, האָבן געהערט צו נידריגערע עלעמ־טען. דערפֿון טאַקע נעהמען זיך די גוזמאות, אַז דער גרעסטער טייל יודען האַנדלען דאָרטען מיט לעבעדיגער סחורה, וכדומה. דאָס רכילות איז שוין צופֿיל אויסגענוצט געוואָרען פֿאַר ביליגע סענסאַציעס און אַפֿילו פֿאַרן יודישען טעאַטער.

די אייגענטליכע אידעע וועגען אַ יודישער קאָלאָניזאַציע אין אַרגענטינע איז אויפֿגעקומען מיט 40 יאָהר צוריק, צייט באַראָן הירש האָט זיך גענומען אַקטיוו צו פֿערווירקליכען זיין פּלאַן.

אַ לאַנד, וואָס איז למשל, 6 מאָל אַזוי גרויס, ווי דייטשלאַנד, האָט אינגאַנצען 11 מיליאָן איינוואוינער. ריזיגע שטחים ערד שטייען ליידיג און נישט בעאַרבייט. מ׳קען רוהיג זאָגען, אַז דאָרט איז קיין אַנטיסעמיטיזם נישט בנמצא.

אָבער ליידער דאַרף מען צוגעבען, אַז דער עקספּערימענט פֿון אַ יודישער קאָלאָניזאַציע אין אַרגענטינע האָט זיך טיילווייז נישט איינגעגעבען.

אָבער אַן אמת־דערפֿרייענדיגע דערשיינונג איז דאָס, וואָס כמעט אומעטום וואו עס וואוינען יודען, זענען דאָ יודישע שולען, יודישע ביבליאָטעקען, אין בוענאָס־איירעס, 4 יודישע טעאַטערס, וואָס ווערען גוט בעזוכט, סיי דער אַלטער דור, און סיי דער נייער, שעהמט זיך נישט מיט יודיש. די ערשטע יודען, וועלכע פֿלעגען קומען קיין אַרגענטינע האָבען זיך ס׳רוב געשעהמט מיט יודיש און זיך אומעטום אָנגעגעבען אַלס רוסען א. אַז. וו. אָבער דער נייער דור האָט געמאַכט אַן אמת׳ע רעוואָלוציע אין דער הינזיכט און אַפֿילו די דריי יודישע צייטונגען, וועלכע גייען אַרויס אין דער שפּאַנישער שפּראַך, רופֿען זיך אויך אָן מיט יודישע נעמען, ווי למשל, „איזראַעליטאַ“, „העברעיאַ“..־ מיט איין וואָרט — אַ געזונדטער יודישער דור.

די אימיגראַציע קיין אַרגענטינע איז היינט אַ ביסעל בעשוועהרט, אָבער עס איז קיין ספק נישטאָ, אַז די טירען פֿאַר אַ פֿרישער אימיגראַציע וועלען זיך זיכער עפֿענען. ווייל דאָס לאַנד דאַרף נאָך מאַסען פּראָדוקטיווע עלעמענטען.

DR. MED. J. LUBICZ
כירורג־אָרטאָפּעד
פּאָלודניאָווע 9, טעל. 17־183
קראַנקהייטען פֿון די ביינער, געלענקען,
פֿערקרימונגען פֿון די פּלייצעס און גלידער
איינציגע פּראַצאָווניע פֿון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: תקלאַרטען אויף פּלאַטפֿוסען, קינסטליכע הענט און פֿיס, גאָרסעטען א. אז וו.
נעהמט אָן פֿון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פֿאַר
אויערן, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען
11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)
טעל. 81־127
שפּרעכשטונדען פֿון 12—2 און פֿון 5—7
נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פֿון 11—2,
אין כצלמי פֿון 8—9 פֿריה.

ל. קאָנסטאַרום

אַ שאַנד
(סקיצע)

אין דער משפּחה פֿונ׳ם הויפּט־בוכהאַלטער פֿון דער פֿירמע גאָלדבערג האָט פּאַסירט אַ גרויסער אומגליק... שבת־צו־נאַכטס, בעת די פֿאַמיליע איז געזעסען ביים אָוונט־עסען און דאָס ווייב האָט נערוועזיש כסדר געקוקט אויפ׳ן זייגער, ווייל עמיך האָט נאָך געפֿעהלט, — האָט מיטאַמאָל אַ שאַרפֿען קלונג געטון אין טיר און מיט אַ האַרץ־רייסענדיגען געוויין איז דורכ׳ן עס־צימער דורכגעלאָפֿען די עלטסטע טאָכטער סאָניע, און ווי זי איז אַזוי געווען אין מאַנטעל און אין די באָטען, איז זי אַרויפֿגעפֿאַלען אויפ׳ן בעט; דערביי זענען אויפ׳ן דיל אַראָפּגעפֿאַלען איהר הוט, איהר טעשעלע, און די פֿערבלוטיגטע הענטשקעס. עס איז געווען פּונקט 9 אַ זייגער. ביים בוכהאַלטער איז פֿון די הענד אַרויסגעפֿאַלען דאָס מעסער, דער גאָפּעל האָט זיך אַוועקגעקייקעלט אונטערן טיש, און די פֿענסנע האָט גענומען אונטערטאַנצען אויף זיין נאָז. — ער איז צוטומעלט געוואָרען.

די דאָזיגע פֿאַרמלאָזע שרעקליכע בעשעפֿעניש מיט די צובייללטע ליפּען, מיט׳ן פֿערבאַנדאַזשירטען אויג און מיט אַ קאָפּ אויפֿגעשוואָלען, פּונקט ווי אַ קירבעס — דאָס איז דאָך זיין טאָכטער סאָניע!

ער איז געזעסען אומבעוועגליך, האָט כסדר געפּינטעלט און דאָ קענען אַלע אַרומגעלאָפֿען, עס האָט זיך געטומעלט און פֿון סאָניעס צימער האָט זיך געהערט אַ ווילדער געשריי: „ער האָט מיך דער׳הרג׳עט! דער׳הרג׳עט“!

די דינסט איז אַריין, האָט גענומען נישטערען אין בופֿעט. דערנאָך האָט מיט אַ צושראָקענעם קול גערעדט אין טעלעפֿאָן. דער מאַמעס צערטליכע שטים האָט זיך דערטראָגען:

— בערוהיג זיך, מיין מיידעלע, בערוהיג זיך!

דער בוכהאַלטער איז אַלץ געזעסען. אויף איהם האָט קיינער קיין אַכט נישט געלייגט.

— זאָגט מיר סוף־כל־סוף, וואָס איז געשעהן — האָט ער מיטאַמאָל אויסגעשריען און אַ זעץ געטון מיט׳ן האַנד איבערן טיש. ער האָט זיך אויפֿגעכאַפּט פֿון זיין הינטערפּלעצעל.

דאָס ווייב איז געקומען צולויפֿען און האָט מיט טרעהרען געזאָגט:

— אַלץ מאָטקע, מאָטקע האָט איהר אַוועקגע׳הרג׳עט!...

— ווי אַזוי אַוועקגע׳הרג׳עט? זי לעבט דאָך!

— אָבער וואָלסט איהר נאָר אַ קוק טון!!!! וואָס ער האָט געטון מיט איהר? ער האָט איהר געוואָרגען, האָט איהר צו׳הרג׳עט ווי אַן עפּעל...

דער בוכהאַלטער האָט אַ קוויטש געטון און אונטער־געשפּרונגען אויף זיין שטוהל, פּונקט ווי מען וואָלט איהם אַ שטאָך געטון מיט אַ שפּילקע... „אָט איז דאָס! אָט איז דאָס!!! אַ שרעק, אַ גרויל, אַ שאַנד! אויס! אַלץ איז אויס“!!

ער האָט אַ וואָרף געטון פֿון זיך די סערוועטקע. זי איז אַריינגעפֿאַלען אין דעם פּאָלומעשיק מיט די פֿיש, און אַליין האָט ער גענומען שפּרייזען איבערן צימער, ווי אַ צודולטער.

אַ תוהו ובוהו אין האַרצען, אַ כאַאָס אין קאָפּ, אַ גרויל, אַ שרעק, אַן אימה; די פֿערפּלאָנטערטע געדאַנקען האָבען זיך אויפֿגעטורעמט צו אַ באַרג, האָבען זיך צונויפֿגעקנוילט אין אַ פֿינסטערן, פֿאַרמלאָזען פּלאָנטער; דער בוכהאַלטער איז אָהן כוחות אַריינגעפֿאַלען אין אַ שטוהל, און פֿון דעם פֿאַרמלאָזען קנויל האָט מיטאַמאָל אַרויסגעקוקט אַ פּנים, נאָכדעם נאָך איינער און נאָך איינער. די דריי ברידער גאָלדבערג מיט זייערע ווייבער און בני־בית. „נאַדיר אַ מעשה! דאָס איז דאָך די פֿירמע גאָלדבערג! וואָס וועלען זיי זאָגען“! פֿון הינטער די אָפּגעקאַרמעטע צופֿרידענע בנימ׳ער האָט אַ שווינדעל געטון דער פּנים פֿון דער מוהמע אסתר... דער בוכהאַלטער האָט זיך צוזאַמענגעצויגען פֿון שרעק און האָט פֿערקוועטשט דעם לעהן פֿון שטוהל אַזוי פֿעסטאָ, פּונקט ווי דאָס וואָלט געווען אַ העג־טעל פֿון אַ שווערד.

די מוהמע האָט האָפֿערדיג געשמייכעלט, האָט אַ שאָקעל געטון מיט׳ן פּאַרוק און האָט אָפּגעטראָג־טען דעם אָרט אַן׳אַנדערען. אַלע האָבען געפּינ־טעלט, געוואונקען, געלאַכט, זיך געביינזערט, זיך אָפּגעקעהרט — די גורעוויטשעס, די גאָלדבלאַטס, די זילבערמאַנס, די קאַץ... אָ, וויפֿיל זיי זענען דאָס פֿאַרהאַן! גאַנץ שטאָט האָט זיך צונויפֿגעקליבען, גאַנץ שטאָט!

פֿינף און פֿופֿציג יאָהר, ווי ער וואוינט שוין דאָ אין שטאָט! און פֿאַר די פֿינף און פֿופֿציג יאָהר האָבען אַלע זיך בעצויגען צו איהם מיט גרויס דרך־ארץ! קיין איין פֿלעק האָט נישט געכאַפּט אויף זיין משפּחה! און וואָס פֿאַר אַ משפּחה! דער מאַמעס זיידע איז געווען אַ רב! דעם טאַטענס זיידע — אַ גאָרזשעלניק! אַ פֿאַבריקאַנט! זיין פֿאָטער האָט געהאַט אַ גרויסען געשעפֿט! און נאָך וואָס פֿאַר אַ געשעפֿט! דעם גרעסטען קאָלאָניאַל־געשעפֿט אין גאַנץ מיטוי! און איצט אזא חרפּה, אזא שאַנד! און וועהר האָט עס אַרויפֿגעוואָרפֿען אויף איהם דעם שאַנד־פֿלעק!? די אייגענע טאָכטער! סאָניעטשקע די סאָניעטשקע, וועלכע איז פֿאַר לייטען פֿיר און צוואַנציג יאָהר אַלט און בסוד איז זי אַלט דריי־סיג, — די בעשיידענע, שטילע, נישט בעוונדערס־שיינע סאָניעטשקע, אויף וועמען קיינער האָט גאָר נישט אַרויפֿגעקוקט, אַ חוץ אָט דעם כלב מאָטקע.

דאָס בלוט האָט אַ זעץ־געטון דעם בוכהאַלטער אין קאָפּ. ער איז ווייטער אויפֿגעשפּרונגען, ווי אַ געביסענער: „דער מאָטקע! ער האָט איהר דאָך פֿערזאָגט זיך מיט איהם צו טרעפֿען“!

די פֿיס האָבען איהם אַליין אַוועקגעטראָגען צו דער טאָכטערס צימער, אָבער ער איז נישט אַריינגעגאַנגען אַהין, נאָר אזא שטאַרקען געשריי געטון פֿון הינטער דער טיר, אַז דאָרטען איז תיכף אַלץ שטיל געוואָרען:

— וועהר האָט דיר דערלויבט זיך צו בעגעגענען מיט אָט דעם מאָטקען?

— טסססס... — האָט דאָס ווייב איהם גענומען איינשטילען. — וואָס שרעקסטו דאָס קינד? ס׳איז איהר נאָך ווייניג, וואָס? קום אַריין איז עס־צימער, וועל איך דיר דערצעהלען.

— וואו האָט ער איהר דאָס צושלאָגען דעם גאַנצען פּרצוף־פּנים?...

— טסססס... ביזט פֿון זינען אַראָפּ? וואָס רעדסטו!? ער האָט איהר דאָך געוואָרגען, אַז מען וואָלט איהם נישט אָפּגעריסען, וואָלט ער איהר דערוואָרגען אויף טויט! מיין סאָניקעלע, מיין מיידעלע!

דער בוכהאַלטער האָט ווייטער גענומען שפּריי־זען איבערן צימער, די הענד אין די קעשענעס. ביים וואָרט „געוואָרגען“, האָט ער אַ מאַך־געטון מיט׳ן קאָפּ: „פֿאַרוואָס אייגענטליך, האָט ער איהר געוואָרגען?“ — האָט ער געפֿרעגט.

— וואָס הייסט „פֿאַרוואָס“?! דו ווייסט דאָך פֿאַרוואָס. שוין פֿיר יאָהר, ווי ער איז פֿערליבט און עס איז נישטאָ קיין עצה, ווי פֿון איהם פּטור צו ווערען.

— איך האָב איהם דאָך געהייסען זיך אָפּטראָגען פֿון דאַנען!

— פֿלעגט ער איהר אָפּוואַרטען אויפֿין גאַס, האָט איהר פֿערפֿאָלגט מיט בריוולעך, זי האָט איהם כסדר אָפּגעזאָגט, געיאָגט און געטריבען פֿון זיך.

— וואו האָט ער איהר געוואָרגען?

— אין קאָנדיטאָריי.

— ווי־י־י־!!!

אין מוח איז ווייטער אויפֿגעקומען דער טונקעלער קנויל פֿון פֿערפּלאָנטערטע פּנימער, פֿון גאָלדבערג, פֿון גורעוויטש, פֿון דער מוהמע אסתר און פֿון קאַץ.

— דאָס איז דאָך אַ סקאַנדאַל, אַן עפֿענטליכער סקאַנדאַל.

— וואָס פֿאַראַ סקאַנדאַל? איז דען אַ קאָנדיטאָריי, אַן עפֿענטליכע הויז?

— דאָס האָט נאָך געפֿעהלט! צי וואָס טוט זי מיט איהם אַוועק אין דער קאָנדיטאָריי? האָט זי איהם נישט געקאָנט משלח זיין אין גאַס?

— נו, ווייסט דאָך, אַ קינד! ער האָט איהר געבעטען איז די אַריינגעגאַנגען. און ווען זי האָט געזאָגט, אַז ער זאָל איהר לאָזען געמאַך, איז ער אַרויפֿגעפֿאַלען און איהר אָנגעהויבען ווערגען.

— גאָט, מיין פֿאָטער, גאַנץ שטאָט וועט דאָך איצט רעדען, אַז זי איז געזעסען מיט איהם אין קאָנדיטאָריי!

— און וואָס איז דען אַ קאָנדיטאָריי? אַ בעט־געגענישאָרט?

— גולם! מיט וועמען זי איז געזעסען דאָס איז די פֿראַגע, זי איז דאָך געזעסען מיט מאָטקען, און וועהר איז דאָס אַזוינס מאָטקע? אַ כוליגאַן, אַ בעטלער, און דערצו נאָך אַ משוגע׳נער!

— וועהר האָט דען געקענט וויסען, אַז ער איז אַ משוגע׳נער?

— האָסט נאָך זיין בעסער נישט געזעהען, אַז ער איז אַ משוגע׳נער? ווי באַלד איך האָב איהם דערזעהען, האָב איך תיכף געזאָגט צו זיך: דאָס איז אַ טירוף! פֿערדינען פֿערדינט ער גאָרנישט און נאָר ער שרייבט לידעלעך! איצט זעהסטו דאָס אויך, איין?

— פֿון וואַנען ווייסטו, אפֿשר איז דאָס טאַקע אמת׳ע ליבע, איפֿערזוכט? עס פּאַסירען דאָך אַזעלכע זאַכען....

ביי וועמען? ביי לייטישע מענשען? ביי יודען? נו, יאָ, דו ביזט דאָך אַליין אויך אָנגעשטעקט מיט זייערע משוגעתן. אַ נישט וואָלט דאָך אַזוינס נישט פּאַסירט ביי מיר אין שטוב.

— דו ביזט דאָך טאַקע אַן אמת׳ער גולן. קעגן נישט, אַז דאָס איז דאָך דיין אייגען קינד.

(סוף מאָרגען)

אין די גאָלדקאַמערען פון פּאַריז

די פעסטונג אונטער דער ערד.—שטאַלענע טויערען, שטאַלענע טורעמס, עלעקטרישע לאָקאָמאָטיווען.—דער מערקווירדיגסטער שוץ פאַר גאָלד-אוצרות.

מיר ברענגען דאָ דעם אינטערעסאַנטען אַרטיקעל פון בעקאַנטען אַמעריקאַנער זשורנאַליסט ח. ניקערבאָקער, אין וועלכען ער בעשרייבט די מערקווירדיגע רייכטימער פון פראַנקרייך, און די קעלערען, וואו די דאָזיגע אוצרות ליגען פערבאָרגען.

„מיר האָבען זיך געפונען 23 מעטער טיף אונטער דעם ערד - שטח, דער וועג אַהין האָט געפיהרט דורך דער שטאַרקסטער און מערקווירדיגסטער בעפעסטיגונג, וואָס מענשען האָבען צוגעטראַכט, כדי אָפּצוהיטען זייערע אוצרות.

יעדע מלוכה היט איהרע גאָלד־רעזערווען דורך פערליי מיטלען. פראַנקרייך האָט דעם גרעסטען גאָלד - אוצר אין אייראָפּע און קיין באַנק אין דער וועלט האָט נישט אַזאַ מין מערקווירדיגען געלד־שראַנק, ווי דער פראַנצויזישער. קיין פּרעה פון מצרים האָט נאָך נישט אויסגעפונען אַ פּיראַמידע, וואָס זאָל זיין אַזוי אומצוגענגליך און בעוואָרענט, ווי די געוועלבען פון פראַנקרייכס באַנק. אין די געוועלבען פון פראַנצויזישען באַנק געפינט זיך גאָלד אויף דער סומע פון 3,400,000,000 דאָלאַר. אָט דאָ ליגט דער שליסעל פאַר אייראָפּעס פינאַנציעלער צוקונפט. דאָ ליגט דער סימבאָל פון דער פראַנצויזישער זיכערקייט, ווי זעהען די געוועלבען אויס?

מיר האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט אונטען, די ערשטע ווינדע פיהרט אַראָפּ פון ערשטען שטאָק אויף איין עטאַזש און בלייבט שטיין. דאָס איז דער הויפּט פונ'ם געוועלב, אַ צווייטע ווינדע פיהרט אונז אַראָפּ מיט נאָך אַ טורעם טיפער. די ערשטע טיר צום געוועלב, וועלכע וועגט 8 טאָן, בילדעט אַ שטאָלענע וואַנד פון 60 סענטימעטער די גרעב. דאָס רוב בענק האַלטען, אַז אַזאַ מין טיר איז שוין אַ גענוגענדיגער שוץ און מעהר קיין שוץ־מיטלען ווערען נישט אָנגענומען. אָבער אין פּאַריז איז דאָס נאָר דער אָנהויב פון דער בעפעסטיגונג. ווען די טיר עפענט זיך, בעווייזט זיך אַ שמאָלער טונעל, פון אַ מעטער די ברייט, וועלכער פיהרט דורך אַ מאַסיווער וואַנד פון שטאָל און בעטאָן. דאָס איז די איינגאַנג - טיר וואַנד פונ'ם געוועלב. אָבער נאָר די ערשטע וואַנד.

אויפ'ן באָדען פונ'ם טונעל, וועלכער פיהרט דורך דער וואַנד, זעהט מען אַ פּאָר שינעס. אויף די שינעס באַלד וואו עס ענדיגט זיך דער טונעל נאָך אינעווייניג, שטייט אַ שטאָלענער טורם, וועלכער איז פונקט אַזוי לאַנג און אַזוי ברייט, ווי דער טונעל גופא, און וועלכער וועגט 14 טאָן. דער טורם שטייט דאָ צו דעם צוועק, אַז ווען ס'איז נויטיג, צו פערשפּאַרען דעם אַריינגאַנג צום געוועלב פּאָרט אַריין פון דרויסען אַ קליינער עלעקטרישער לאָקאָמאָטיוו, דורכ'ן טונעל, שלעפּט דעם שטאָלענעם טורעם צו דעם אַריינגאַנג און פערשפּאַרט דעם טונעל. דעמאָלט איז די אויסערליכע טיר געשלאָסען און עס ווערט אויפגעשטעלט אַ צווייטע הינדערניש פון 60 סענטימעטער שטאָל. אַזאַ מין מחיצה קאָן געבען אַ גאַנצע מחנה גרעסטע ספּעציאַליסטען גנבים בעשעפטיגונג אויף זייער גאַנצען לעבען.

פון דעם טונעל קומט מען צו צו אַ דריטע ווינדע, וועלכע פיהרט אונז ווייטער אַראָפּ מיט 2 שטאָק נידעריגער. אויפ'ן גרונט פון די יבּף אונטערערדישע גאָרענס קומען מיר צו צו אַ צווייטער וואַנד, וועלכע איז גענוי'ע קאָפּיע פון דער אויבערשטער וואַנד: היבטער אַ צווייטען שטאָל - מויער, וואָס וועגט 8 טאָן, שטייט אַ צווייטער 14־טאָניגער שטאָל - טורעם, וועלכער פּאַסט זיך אַריין אין אַ שטאָל- און בעטאָן - מויער, וואָס איז פיר אַ האַלב מעטער די גרעב. דאָ שטייט אויך דער טורעם אויף שינעס, און דער קליינער עלעקטרישער לאָקאָמאָטיוו שטייט אויך גרייט צו פערטיידיגען די גענייאַלסטע און שטאַרקסטע פעסטונג, וואָס איז ווען נישט איז געבויט געוואָרען, כדי אָפּצוהיטען מענשליכע אוצרות.

די פעסטונג איז אויסגעבויט געוואָרען אין משך פון פינף יאָהר; איז אַריינגעבוי'עט געוואָרען אין די גראַניטענע טיפענישען פון פּאַריז.

דאָ אין דער טיפעניש זעהען מיר אַרומגערינגעלט פון געוואַקסענע פעלזען. די יעניגע אײַבערפאַליער, וואָס וואָלטען מאַכען דעם פּרוב אונטערצומינירען דעם געוועלב, וואָלטען מוזען דורכבויערן אַ שאַכטע דורכ'ן פעלזען פון 19 ביז 28 מעטער. און ערשט דעמאָלט וואָלטען זיי זיך בעגעגענען פנים אל פניב מיט די שטאָלענע ווענד.

מיר געהען ווייטער, און אין דער ליכט פון די לעמפּלעך, וואָס צינדען זיך כסדר אָן, זעהט מען איין זיילען־האַלע, נאָך דער אַנדערער, און זיי אַלע ציהען זיך צו אַ האַלע, וואָס ליגט אין צענטער. יעדע האַלע 55 מעטער לאַנג. אין צענטער פון דער האַלע ציהט זיך אַ רייה געוואַלדיגע זיילען, וועלכע זענען זעהר דיק, מאַסיוו און מאָנומענטאַל. דער דיל איז אויסגעלייגט מיט שוואַרצע און ווייסע קאַכלעס. און איין האַלע געפינען זיך שטאָלענע געלד - שרענק. זייער צאָהל דערגרייכט ביז 800, און זיי ווערען פערדונגען צו 900 פראַנק אַ יאָהר פאַר אַ שראַנק. אין אַנ'אַנדער האַלע זענען פאַראַן שטאָל - קאַמערען, וואָס יעדע איינע איז גרויס ווי אַ באָדע־צימער און מען קאָן דאָרטען אַריינשטעלען אַ טיש און שטוהלען. די דאָזיגע שטאָל קאַמערען ווערען פערדונגען פאַר 30.000 פראַנק אַ יאָהר. זיי קאָנען בענוצט ווערען נאָר דורך פראַנצויזישע בירגער.

מיר דערנעהנטערען זיך צו דעם גאָלד־געוועלב, וואָס ליגט לינקס פון טונעל. דאָס איז איין איינציגע ריזיגע האַלע פון 55 מעטער די לענג און 28 מעטער ברייט. דאָרטען זענען פאַראַן אַ סך זיילען, און אויף די ווענד זענען אָנגעבראַכט אָפענע פּאָליצעס, אויף וועלכע עס זענען היגטער שטאָלענע גראַטקעס אויסגעלייגט פינקעלדיגע בערג מיט גאָלדשטיקער.

איבער די אייגענטליכע געוועלבען, אָבער נאָך אין זייערע מויערן, געפינען זיך אויך אַנדערע רוימען. דאָרטען איז פאַראַן אַנ'עלעקטרישע סטאַנציע, וועלכע אַרבייט איינגאַנצען אומאָפּהענגיג פון דער שטאָטישער עלעקטרישער סטאַנציעס און קאָן מיט אייגענע כוחות פערזאָרגען אַלע רוימען מיט ליכט און קראַפט אין משך פון 6 וואָכען. אין אַנ'אַנדער רוים געפינט זיך אַ שפּייזע־זאַל, וואו ס'קאָנען אַריינגעהען טויזענד מענשען. עס זענען אויך פאַראַן אָפּלאַגערס פאַר שפּייז אויף 6 וואָכען צייט. אויך אַלע בעקוועמליכקייטען זענען דאָ פאַראַן. און אַנאָרט פאַר 4000 בעטען, כדי דאָ זאָלען זיך קאָנען אויפהאַלטען אַלע אָנגעשטעלטע אַ לאַנגע צייט.

די אַלע פאָרזיכטס־מיטלען עקזיסטירען אָפּגעזען פאַר געוואויבליכע צייטען. די אויסערליכע טירען ווערען צוגעמאַכט יעדע נאַכט, אָבער די טורעמס ווערען נישט יעדען טאָג צוגעפיהרט צו זייער אָרט. נאָר איינמאָל אין וואָך פיהרט מען זיי איבער די שינעס, כדי זיי אויסצופּרובען. ס'איז קלאָר פאַר יעדען איינעם, אַז אַזאַ מיט געוואַלדיגע פערטיידיגונג איז נישט נאָר אויסגערעכענט געגען גנבים אַליין. די 27 מעטער שטאָל און, בעטאָן קלעקען אויף אָפּצוהאַלטען אַ גאַנצען חיל. ווען אַ שונא זאָל איינגעהמען פּאַריז און זיך וועלען דערגראָבען צו די אוצרות פון פּאַריז.

נהרונג פון די געפאלענע זעלנער. די עהרונג איז איינגעאָרדענט געוואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט די גרויסע מאַניפעסטאַציעס אין בערלין פאַר צוריקגעבען דייטשלאַנד די קאָלאָניעס.

א סעקסועלע רעטעניש...

צי קאָן אַ 65-יאָהריגער ריהרען א ראמאַן מיט אַ 25-יאָהריגע שיקסע

די טעג האָט דאָס ווילנער שטאָטישע געריכט בעטראַכט אַ טשיקאַווען אַלימענטען־פּראָצעס.

אַלס אָנגעקלאָגטער האָט פיגורירט דער 65־יאָהריגער ווילנער יודישער באַלעבאָס משה־הענעך ר. — וועלכער האָט חתונה געהאַט קינדער און דערוואַקסענע אייניקלעך און איז בעקאַנט אין שטאָט פאַר אַ סאָלידען און געשטעלטען מענש.

נישט געקוקט אויף דעם האָט געגען דעם דאָזיגען חשוב'ען יודען אַריינגעטראָגען אַנ'אָנקלאַגע אַ 25־יאָהריגע קריסטליכע פריילין ב— אַ טאָכטער פון דער הויז־וועכטערין פון דעם הויף, וואו דער אָנגעקלאָגטער וואוינט, און וועלכער זי דערקלערט, אַז דער 65־יאָהריגער יוד איז געווען איהר „קאָכאַנעק", אַז זי האָט געבוירען פון איהם אַ קינד און זי מאָהנט דעריבער ביי איהם 100 זל. אַ חודש אַלימענטען.

דער אָנגעקלאָגטער האָט זיך צום פּראָצעס נישט געשטעלט, זיין פערטיידיגער האָט אָבער דערקלערט אין זיין נאָמען, אַז דער 65־יאָהריגער ר. האָט קיינמאָל קיין שום ראָמאַן מיט דעם הויז־וועכטערס טאָכטער נישט געפיהרט. דער פערטיידיגער האָט הערנאָך אויפגעוויזען, אַז דאָס איז נישט מעהר ווי אַ בלבול און שאַנטאַזש. די 25־יאָהריגע אָנקלאָגערין האָט גערעכענט, אַז דער 65־יאָהריגער יודישער באַלעבאָס וועט נישט דערלאָזען צו קיין פּראָצעס און וועט וועלען פערשושען דעם סקאַנדאַל בעצאָהלענדיג איהר אַ געוויסע סומע געלד.

דער פערטיידיגער האָט דערקלערט, אַז דער אַלטער האָט שוין 25 יאָהר נישט געהאַט קיין קינדער און ס'איז בכלל וויסענשאַפטליך נישט בעגרינדעט אַז דעם הויז־וועכטערס טאָכטער זאָל האָבען געבוירען פון איהם אַ קינד.

לסוף פון זיין רעדע האָט דער פערטיידיגער דערקלערט, אַז געגען דער אָנקלאָגערין האָט דער אָנגעקלאָגטער אַריינגעטראָגען אַנ'אָנקלאַגע אין פּאָליציי, בעשולדיגענדיג איהר אין שאַנטאַזש. ער בעט דעריבער אָפּלייגען דעם פּראָצעס ביז דער גאַנצער ענין וועט נישט אויפגעקלערט ווערען.

דאָס געריכט איז מסכים געווען מיט די אויספיהרען פון פערטיידיגער און האָט דעם פּראָצעס אָפּגעלייגט.

גאַרדינען-פּאַבריק

לייטונג : איזאַק בער

לאָדז, פּיעטריקאָווער 21

אין צווייטען הויף, ערשטער שטאָק.

עמפפעהלט פאַרהאַנגען, קאַפּעס־ראַלעטען, ווימראַזשען, עטאַמינענע, טיולענע, שידעלקאָווע, פּילע,

די נייעסטע מאָדעלען

אין גרויסען אויסוואַהל

צו די ביליגסטע פּרייזען.

רעיעלע בעהאַנדלונג !

קומט און איבערציינט אייך !

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 90=216

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער - שוועכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8–2 און פון 5– 9 אָווענד.

בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

ר. איזראַעל

דאָס בופּעט-מיידעל

א סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

(144

מאַנקע האָט נאָך אַלץ נישט בעגריפען וואָס דער אַדוואָקאַט פּאָרעלסקי וויל, ביז דער אַדוואָקאַט האָט אַרויסגענומען דעם פאָטאָגראַפיע־אַלבום און זיך גוט איינגעקוקט אין דער פאָטאָגראַפיע פון מאַנקעס מוטער.

— יאָ דאָס איז זי, אַזוי ווי זי וואָלט לעבעדיג פאַר מיר געשטאַנען, פאַרוואָס האָב איך זי זעמאָלט נישט געפינען, איהר זעהט אַז כ'האָב באַלד דעמאָלט גענומען אויף מיר אַ תשובה, איך האָב זיך אין מיין לעבען נישט מעהר דערנעהנטערט צו קיין פרוי, איך האָב פון דעמאָלט אָן געלעבט איינזאַם און אַליין...

ערשט איצט האָט זיך מאַנקע געכאַפּט וועגען וואָס ס'האַנדעלט זיך, זי האָט דעם אַדוואָקאַט שאַרף אָנגעקוקט, אַזוי ווי זי וואָלט געוואָלט זעהען אויב אין איהם איז עפּעס פאַרהאַן אַנ'ענליכקייט צו איהר

— איז פאַרהאַן אַ מעגליכקייט, אַז איהר זענט מיין פאָטער, האָט מאַנקע מיט שרעק געזאָגט.

— נישט ס'איז פאַרהאַן אַ מעגליכקייט, נאָר אַזוי איז עס, דו ביזט מיין טאָכטער, מיין אָרים אומגליקליך קינד, וואָס האָט זיך אַזוי שטאַרק געפּייניגט צוליב מיין שולד, צוליב מיר, צוליב מיין פערברעכערישע האַנדלונג, אָבער איצט וועסט דו שוין נישט אוועקגעהען פון מיר, איצט וועסט דו שטענדיג מיין קינד בלייבען ביי דיין פאָטער.

מאַנקע האָט זיך אויסגעווישט די אויגען פון די טרעהרען און דאַן האָט זי ענטשלאָסען געזאָגט

— דאָס וועלען מיר נאָך זעהען, וועגען דעם וועלען מיר איצט נישט רעדען, מיר וועלען עבדיגען דעם ענין צוליב וועלכען איך און איהר זענען אַהערגעקומען צו דעם אַלטען, דעם ענין פון ד״ר פראַנקענשטיין

דער אַדוואָקאַט איז געוואָרען איבעראַשט פון דעם אופן ווי אַזוי מאַנקע האָט אוועקגעשטעלט די פראַגע.

— צי האָט אויף איהר קיין שום איינדרוק נישט געמאַכט דער אומשטאַנד וואָס זי האָט אַזוי פּלוצלונג און אויף אַזאַ אַריגינעלען אופן געפינען איהר פאָטער, וועלכען זי האָט קיינמאָל נישט געקענט? אָדער אפשר גלויבט זי נאָך אַלץ נישט דעריין?

מאַנקע האָט דערקענט דעם אַדוואָקאַטס פערלעגענהייט און זי האָט ווידעראַמאָל געזאָגט

— איך בעגרייף אויסגעצייכענט דעם גאַנצען ענין, איך ווייס, אַז לויט אייער מיינונג וואָלט איך איצט געדאַרפט אייך פאַלען אויפ'ן האַלז, קושען אייך און אויסרופען : פאָטער, פאָטער מיין טייערער... אָבער איך האָב אַנ'אַנדער מיינונג וועגען דעם, איך האַלט, אַז מיר ביידע צוזאַמען דאַרפען אונבעדינגט ערלעדיגען די פראַגע פון ד״ר פראַנקענשטיין.

דער אַדוואָקאַט האָט זיך פערוויטעלט, ער האָט זיך געשעמט פאַר דעם פעסטען כאַראַקטער פון מאַנקען, ער האָט זיך געשעהמט דערפאַר, וואָס דאָס מיידעל לערנט איהם ווי אַזוי מ'דאַרף האַנדלען.

— דו ביזט גערעכט, מאַנקע, אַזוי ווי דו דאַרפען האַנדלען ערענטליכע מענשען

— — — — — — — — —

אין דערזעלבער צייט ווען דער אַלטער פערברעכער, דער כלומרשטער פאָטער מאַנקעס האָט אָפּגעגעבען זיינע סענסאַציאָנעלע ערקלערונגען וועגען זיינע פערברעכענס אין פערלויף פון זיין גאַנצען לעבען און גאַנץ בעזונדערס וועגען דער לעצטער ערמאָרדונג פונ'ם מיידעל אויף מליגאַרסקא גאַס, פאַר וועלכען ס'איז פערמשפּט געוואָרען ד״ר פראַנקענשטיין, האָט די לאָדזער פּאָליציי דערהאַלטען די אָנפראַגע וועגען ד״ר פראַנקענשטיין, דאָ איז ערשט דער ענין איינגאַנצען קלאָר געוואָרען, ערשט איצט האָט זיך אָנגעהויבען די חקירה ודרישה וועגען פראַנקענשטיינס ענטלויפען און וועגען דעם פאַטאַלען טעות וואָס איז געשעהען אין טורמע, ערשט איצט האָט זיך אַלץ אויפגעקלערט. אַז ס'איז נישט געבליבען קיין שום ספקות און אַדוואָקאַט פּאָרעלסקי האָט געהאַט די מעגליכקייט צו פערלאַנגען, אַז ד״ר פראַנקענשטיינס פּראָצעס זאָל רעווידירט ווערען.

דער אַלטער פערברעכער האָט שוין לאַנג נישט געלעבט, פון טורמע וואו ער איז פערהאַלטען געוואָרען באַלד נאָך זיינע ערקלערונגען, האָט מען איהם צוליב זיין געפעהרליכען צושטאַנד געמוזט אָפּפיהרען אין שפּיטאַל, וואו ער האָט איינציגווייז אויסגעשפּיגען זיינע לונגען, איינזאַם און עלענד, אָבער מיט אַ שמייכעל אויף די ליפּען איז דער אַלטער געשטאָרבען, זיינע לעצטע ווערטער זענען געווען

— איך שטאַרב מיט אַזאַ רוהיגקייט, וועלכע איך האָב נישט געפיהלט אין מיין גאַנצען לעבען. מאַנקע האָט געלאָזט שטעלען אַ קליינע מצבה אויף זיין קבר.

פראַנקענשטיינען האָט מען געבראַכט פון בערלין קיין לאָדז, וואו ער איז גלייך בעפרייט געוואָרען און ער האָט צוזאַמען מיט זיין אַדוואָקאַט פּאָרעלסקי און מיט מאַנקען געוואַרט אויף זיין נייעם פּראָצעס, וועלכער האָט איהם געמוזט רעהאַביליטירען, דער אַדוואָקאַט מיט מאַנקען האָבען ביז איצט נאָך קיין איין וואָרט נישט גערעדט וועגען דעם ענין, ווייל מער איז די ביידע אַזוי שטאַרק אָנגעגאַנגען, מאַנקע האָט זיך איינציגווייז צוגעוואוינט צו דעם געדאַנק אַז זי איז דעם אַדוואָקאַט פּאָרעלסקיס טאָכטער, זי האָט פיל נאָכגעטראַכט וועגען דעם און יעדעס מאָל האָט זי געפונען נייע מאָטיווען, וועלכע האָבען ערלויבט דעם אַדוואָקאַט מוחל צו זיין זיינע יוגענד־זינד. דערוויל אָבער האָט זי געשוויגען ביז דער ענין פראַנקענשטיין, וועלכען זי האָט שוין אַזוי ווייט געבראַכט, זאָל איינגאַנצען ערלעדיגט ווערען.

(פאָרזעצונג קומט)

דאס לאדזער לעבען

ניייער פאלקסבלאט | ניייער פאלקסבלאט

מאנטאג	אקטאבער
כד	זון־אויפגאנג 6.11
24	זון־אונטערגאנג 4.30
תשרי תרצ"ג	

קריזיס אין דער קהלה־פערוואלטונג

היינטיגע וואך דארף די נייע קהלה־פערוואלטונג אנהויבען צו ארבייטען. — 2 ריכטונגען אין דער „אגודה". — ריקזיכטס־לאזע און מעסיגע פאליטיק. — די גאנצע מאכט די זיגער

פרעזעס מינצבערג דראהט מיט דימיסיע

מיט אנדערהאלבען יאהר צוריק ווען ס'זענען פארגעקומען די וואהלען צו דעם נייעם קהלה־ראט און בעזונדערס צו דער קהלה־פערוואלטונג, האבען זיך אין דער „אגודה" אנגעהויבען דיסקוסיעס וועגען דעם צונויפשטעל פון דער נייער פערוואלטונג. אין דער „אגודה" האבען זיך געשאפען צוויי ריכטונגען: איינע האט געהאלטען, אז היות די „אגודה" האט געהאט א זיג ביי די וואהלען און בעקומען אן אבסאלוטע מעהרהייט, דארף זי זיך מיט דער מאכט מיט קיינעם נישט טיילען, מ'דארף נישט פיהרען מיט אנדערע ריכטונגען קיין אונטערהאנדלונגען און נישט מאכען מיט זיי קיין שום קאמבינאציעס.

די דאזיגע ריכטונג אין דער „אגודה" האט געהאלטען, אז די פאליטיק פון דער נייער פערוואלטונג דארף זיין א שטרענג אגודיסטישע, אז די „אגודה" און איהרע אנהענגער דארפען ארויסציהען דעם מאקסימום נוצען פון'ם זיג.

די צווייטע ריכטונג איז געווען א מעסיגע און האט געהאלטען אז די קהלה־פערוואלטונג דארף אמת פיהרען א פאליטיק לויט דער ליניע פון דער „אגודה", פונדעסטוועגען דארף מען אבער נישט פערגעסען, אז די קהלה־פערוואלטונג איז די פארשטעהערין פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג און דעריבער טאר מען די געגנער נישט רייצען און זיי פון צייט צו צייט עפעס געבען אויף א וויכטיגען צוועק. דער פיהרער פון דער „אגודה" און פרעזעס פון דער קהלה־פערוואלטונג דעפ. מינצבערג איז געווען אן אנהענגער פון דער צווייטער שיטה. ער און זיין גרופע האבען געהאלטען אז מ'דארף אויף ווייטער אנהאלטען די פערשטענדיגונג מיט די פאלקיסטען פון וועלכע די אגודה האט אין דער פריהערדיגער פערוואלטונג געהאט זעהר פיל און די פאלקיסטען דארפען אויך בעקומען אנפיהרענדע אמטען אין ראט.

היות ווי די אנהענגער פון דער ערשטער שיטה האבען זעהר עקשנותדיג געקעמפט אין דער „אגודה" האט פרעזעס מינצבערג בשעתו עפענטליך ערקלערט, אז ער וועט בשום אופן נישט ווייטער אננעהמען דעם אמט אלס פרעזעס פון דער נייער קהלה־פערוואלטונג.

דערווייל איז אבער מיט דער גאנצער געשיכטע שטיל געווארען, הגם געזיגט האט דעמאלט אין דער „אגודה" די שיטה פון דעפ. מינצבערג, האט אבער די נייע פערוואלטונג און ראט נישט אנגעהויבען צו ארבייטען, ווייל די מאכט האט אין פערלויף פון אנדערהאלבען יאהר נישט בעשטעטיגט די ניי־געוועהלטע פרעזידיומס.

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט דאס מיניסטעריום ערשט פאריגע וואך בעשטעטיגט די נייע וואהלען און לויט דעם וואהל־סטאטוט דארף די נייע פערוואלטונג איבערנעהמען די מאכט אין פערלויף פון צוויי וואכען.

ערשט איצט האט זיך דער קאך אין דער „אגודה" אנגעהויבען אויפסניי. די אפאזיציע וואס ווערט אנגעפיהרט דורך די דאזארעס שוויאטלאווסקי און פליוראצקי, האט ווידער אנגעהויבען פארצווארפען, אז מען נוצט נישט אויס די מאכט, אז מ'האט דעם פארשטעהער פון די פאלקיסטען אדוו. ווייצמאן געגעבען דעם אמט אלס וויצע־פארזיצער פון קהלה ראט, אז דערזעלבער אדוו. ווייצמאן איז ווייטער פאר אויסגעזעהען אלס פארזיצער פון דער קאמיסיע פאר סאציאלער הילף, פון וואנען די אגודה־מענשען וואלטען געדארפט ציהען די גרעסטע נוצען. דעם דעפ. מינצבערג ווערט פארגעווארפען אז ער האט פאוואריזירט אנדערע ריכטונגען און אפילו געגעבען פערשידענע סובסידיעס אויף זייערע צוועקען און נישט קיין קלענערער פערהעלטניש ווי די „אגודה"־אינסטיטוציעס. ס'האט זיך דעריבער געשאפען אן אפאזיציע געגען דעם דעפ. מינצבערג אלס פרעזעס פון דער קהל־פערוואלטונג.

דעפ. מינצבערג האט ווידער פון זיין זייט בענייט זיין דראהונג, אז אויב די אפאזיציע וועט נישט אויפהערען די אטאקעס וועט ער זיך אפזאגען אלס פרעזעס פון דער קהלה. הגם די מעהר אגרעסיווע „אגודהניקעס" וועלכע זענען פאר א ריקזיכטסלאזער פאליטיק, האלטען אז דעפ. מינצבערג דארף טאקע דעמיסיאנירען, האלטען אבער נישט פון דעם שריט די מעהר ניכטערע און פראקטישע מענשען.

קעדענפאלס האלט עס פאר א קריזיס אין דער קהלה־פערוואלטונג, דער ענין מוז זיך ענטשיידען אין דער היינטיגער וואך, ביז די נייע פערוואלטונג וועט לויט'ן געזעץ מוזען איבערנעהמען די טעטיגקייט.

א חוץ דעם איז געווארען שטארק אקטועל די פראגע וועגען אויפנעהמען א רב פאר לאדז, ווי עס זעהט אויס איז דער איינציגער קאנדידאט דער פריהערדיגער פעטריקאווער און איצטיגער לובלינער רב שאפירא, מ'האנדעלט שוין אפילו וועגען די בעדינגונגען, הרב שאפירא זאל, ווי מען שמועסט פערלאנגען פאר זיך א קליינע פענסיע, דערפאר פערלאנגט ער א גרויסע סומע פאר דער לובלינער ישיבה.

פון האנדעלס-געריכט

לאדזער סוחר ווערט אנגעקלאגט פאר א בייזוויליגע באנקראט

אין שייכות מיט דעם אופדלאשטש פון דעם בעקערייבעזיצער פרידריך ראה, (קראקוסקא 13), האט דער סינדיק זיך געווענדעט צום געריכט מיט דער ביטע, צו פערעפענטליכען א צוגאב־אופאדלאשטש דער פרוי דאראטע ראה, אלס מיטבעטייליגטע אין געשעפט.

דאס געריכט האט אויף דער לעצטער זיצונג די ביטע פון סינדיק אפגעזאגט.

* * *

דאס געריכט האט אלס סינדיק פון דער פירמע שלמה ליטראווסקי (פאמארסקא 60) נאמינירט דעם צירו. פלאנער.

* * *

אויף דער זעלבער זיצונג האט דאס געריכט בעשטימט א צוגאב־טערמין פון 2 וואכען אויף אנצומעלדען די פרעטענציעס.

צו די אקטען זענען אויך בייגעלעגט געווארען 3 אנקלאגעס צום אפעלאציע־געריכט געגען דער דעציזיע פון לאדזער קרייז־געריכט.

* * *

אלס סינדיק פון דער געפאלענער פירמע „סס. וואל. אנגערשטיין", לוין־שפינערייע בעזיצער (6־טער שרפיען 17) איז נאמינירט געווארען אדוו. שימאנקיעוויטש.

* * *

מיט עטליכע טעג צוריק, האט נתן גנאטעק (פיעטרק. 16) זיך געווענדעט צום געריכט, צו פערעפענטליכען אן אופאדלאשטש אליה לערמאן (פיעטרק. 19). גנאטעק בעט דאס געריכט, לערמאנ'ען איינצוזעצען אין ארעסט, מחמת לערמאן זאל, א חוץ אויף פיעטרק. 19, אויף פיהרען א שותפות־געשעפט מיט צוויי שוואגער'ס אויף אגראדאווא 3, און אויף פיעטרק. 19 האט ער איבערגעלאזט איינגאנצען עטליכע שטיקלעך סחורה, וועלכע זענען אויף א פיקטיווען אופן פערנומען געווארען דורך מכלומרשטע בעלי־חובות.

גנאטעק בעט דערום לערמאנ'ען צו פערעפענטליכען אן'אופאדלאשטש, און איהם תיכף איינזעצען אין ארעסט פאר א בייזוויליגען באנקראט...

צוליב דעם, וואס גנאטעק האט נישט איינגעצאהלט דעם נויטיגען אפצאהלען אין דער געריכט־קאנצעלאריע, איז דער ענין אפגעלעגט געווארען, און גנאטעק'ס ביטע וועט בעטראכט ווערען אויף איינער פון די נאהענטסטע זיצונגען פון האנדעלס־געריכט.

מ'האט געפאקט „שמייע'ד"...

אין איין נאכט האבען 2 געפעהרליכע באנדיטען בערויבט און געשאסען אויף פאליציאנטען

זיי וועלען געשטעלט ווערען פאר א שטאנד־געריכט

עהערנעכטען ביינאכט האט א פאליציי־פאטרול אויף לוטאמירסקא גאס אנגעטראפען אויף 2 פערדעכטיגע פערשוינען, און בעפוילען זיי שטיין.

איינער פון זיי האט זיך ארויסגעריסען און גענומען אנטלויפען, און דער צווייטער איז אויפ'ן ארט געשמידט געווארען אין קייטלעך.

איינער פון די פאליציאנטען איז דעם אנטלויפענדען נאכגעלאפען אבער יענער האט זיך נישט אפגעשטעלט און לויפענדיג ווייטער געשאסען אויפ'ן פאליציאנט.

דעם פאליציאנט האבען די קוילען נישט געטראפען און דער פערשוין איז פערשוואונדען אין דער פינסטערניש.

מען האט זיך דאן גענומען צו דעם פריהער פערהאלטענעם, ער זאל זאגען ווער דער אנטלאפענער איז, אבער ער האט זיך לכתחילה געמאכט „נאפעוואטע" און געטענהט, אז ער ווייסט נישט פון וואס צו זאגען, אז ער איז געגאנגען פון זיין כלה'ס היים און דא האט מען איהם... א.א.וו.

הכלל, אז מ'האט ביי איהם געמאכט א רעוויזיע אין די מלבושים האט מען ביי איהם געפונען א היבש ביסעל גנביש קלאפער־געציג. א צוגעדריקטער צו דער וואנט האט ער זיך מודה געווען אז זיין „פשיאטשעל" מיט וועלכען ער איז פריהער געגאנגען און וועלכער האט געשאסען אויפ'ן פאליציאנט, הייסט, — דאס ווייסט ער נישט גענוי... באר זיין צונאמעניש איז „שמייע"...

עס האט דעריבער נישט לאנג געדויערט, מען האט געמאכט אן אבלאווע און אין דער גנבישער מלינע אויף לאגעווניצקע 19 האט מען דעם דאזיגען „שמייע", וועלכער הייסט אויפ'ן ריכטיגען נאמען מיעטשיסלאוו טשעשינסקי — געפאקט...

אויף דעם רעוואלווער זיינעם האט מען געפונען ארייגעווארפען אין א קלאזעט...

מ'האט אויך דעם דאזיגען חברה־מאן גענומען ווי געהעריג אויפ'ן צימבעל און דא האט זיך ארויסגעוויזען אז ער איז עס מיט זיין פריהערדיגען ארעסטירטען קאלעגע וולאדיסלאוו וואלסקי געגאנגען אויף א „שטיקעל ארבייט" זענען זיי פריהער נאך פערהאלטען געווארען. (זייגער 1 איז עס געווען), דורך א פאליציאנט אויפ'ן באלוטער מארק... נו, האבען זיי דעם דאזיגען פאליציאנט מכבד געווען גיט א זעץ איבער'ן קאפ און צוגערויבט ביי איהם זיין רעוואלווער, און דאס איז די דער רעוואלווער, וואס ער האט ארייגעווארפען אינ'ם קלאזעט...

הכלל די ביידע באנדיטען וועלען וואהרשיינליך געשטעלט ווערען פאר א שטאנד־געריכט.

אינטערעסאנט איז אז מיעטשיסלאוו טשעשינסקי (בשם „שמייע") איז א ברודער פון דעם געוו. מייסטער אין דער „ווידז. מאנופאקטור" טשעשינסקי וועלכער האט בשעתו דערמארדעט אשר קאנס זוהן אלבערט'ן.

ערב דעם צוזאמענפאהר פון לאקאטארען־פעראיינען

פערזאמלונג וועגען פערקלענערען דאס דירה-געלד אין אלטע און נייע הייזער

(2) נעכטען איז פארגעקומען אן אלגעמיינע פערזאמלונג פון פארשטעהער פון אלע געזעלשאפטליכע און קולטורעלע אינסטיטוציעס, אין לאקאל פון לאקאטארען און סובלאקאטארען־פעראיין (וואולטשאנסקא 77) מכוח רעדוצירען דאס דירה־געלד אין אלט און נייע הייזער, אויף וועלכע ס'איז נישט חל דאס לאקאטארען־שוץ.

עס איז ארומגערעדט געווארען דער ענין לאקאטארען־צוזאמענפאהר וואס וועט פארקומען די קומענדיגע וואך אין ווארשא.

מצד לאדז פאהרט א דעלעגאציע אין בעשטאנד פון: פרעזעס ד"ר מיעזשינסקי, איבזש, הורוויטש, ד"ר אייגער, און רעד. יוזעף טאמאש

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

פאר'ן חודש אקטאבער

וועט מען אנהויבען אויסצוצאהלען:

היינט מאנטאג ד. 24 אקטאבער די אותיות:

A B C D E F G H I J K L Ł

דינסטאג דעם 25 אקטאבער די אותיות:

M N O P R S T U W Z Ż Ź

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1912

(2) היינט, מאנטאג, דארפען זיך שטעלען אין מיליטער־ביורא (זאוואדזקא 11) צו רעגיסטראציע יונגעלייט פונ'ם יאהרגאנג 1912 און עלטערע, וועלכע האבען זיך לעת עתה נישט געשטעלט צו רעגיסטראציעס, און וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 קאמיסאריאט מיט די פאמיליען־נעמען, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

Z Ż

און פון 10 קאמיסאריאט:

G H Ch I J K

מארגען, דינסטאג פון 4 קאמיסאריאט:

A B

און פון 10 קאמיסאריאט:

L Ł M N O P

נייער וויצע-פרעזעס פון דער לאדזער בערזע

(אג) ה' יוזעף יאבלקאווסקי, דער דירעקטאר פון דער לאדזער אפטיילונג פון דער באנק פון מערבאנד פון די קאאפעראטיווע געזעלשאפטען איז אויף דער זיצונג פון דעם ראט פון דער בערזע וואס איז פארגעקומען דעם 19 ד.ח. אויסגעוועהלט געווארען אלס וויצע־פרעזעס און קאסירער פון ראט פון דער לאדזער געלד־בערזע.

ז.ז.פ. האט זיך אריבערגעצויגען אין אנ'אנדער לאקאל

(2) דער טעקסטיל־ארבייטער־פעראיין ז.ז.פ. האט איצט זיין לאקאל פון גדאנסקא 40 אריבערגעפיהרט אויף וואולטשאנסקא 98.

א „יום-טוב'דיג געשלעג"...

(2) אויף ניי־זארזשעווסקא 5, איז צוליב אן'אמפעריי צווישען קינדער פארגעקומען א בלוטיג געשלעג צווישען עלטערן.

דערביי האט פייגע ליפשיץ (פון סאסנאווע 5) נעגעבען פאר קלאפ איינעם אברהם מיטעלמאן מיט א פלאש איבערן קאפ, אז זי האט איהם געשפאלטען דעם שארבען.

מ'האט מיטעלמאנען אריבערגעפיהרט אין שפיטאל אויף דער דרעוונאווסקא גאס.

צובראכען די נאז

(2) צווישען דעם דראזשקארז יאן וויינבערג (פראפעסארסקא 9) און א שיכור'ן פאסאזשיר איז אויסגעבראכען א סכסוך צוליב'ן בעצאהלען פאר א קורס.

דער פאסאזשיר האט דערלאנגט דעם דראזשקער אזא זעץ מיט א שטעקען איבער'ן פנים, אז די נאז איז ביי איהם צובראכען געווארען.

דער שיכור איז ענטלאפען.

בערויבט סוחרים

(2) די קאלישער סוחרים, די צוויי ברידער פוועד, וועלכע זענען געפאהרען אויף א פוהר א היים, זענען אין א וואלד הינטער קאליש בעפאלען געווארען דורך 2 באנדיטען, וועלכע האבען ביי זיי צוגערויבט 45 זלאטעס מזומן געלד און זענען ענטלאפען.

די וועקסלען וואס די ברידער האבען ביי זיך געהאט, האבען די באנדיטען נישט געטשעפעט.

Dr. med. H. ŁUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32

נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד. זונטאג פון 9–11 ביימאג.

באנק צו פינאנסירען דעם עקספארט קיין האלאנד

ענערגישע אקציע פון דער פויליש-האלענדישער האנדעלס-קאמער

(אג) דעם 21 ד.ח. איז אין ווארשא פארגעקומען א זיצונג פון דער פויליש-האלענדישער האנדעלס-קאמער אין וועלכער עס האט זיך אויך בעטייליגט דער לאדזער דעלעגאט פון דער דאזיגער קאמער ד״ר אלעקסאנדער שווארץ. אין רעזולטאט פון די בעראטונגען איז בעשלאסען געווארען צו שאפען צוויי סעקציעס: 1) א באנק-סעקציע און 2) אימפארט און עקספארט-סעקציע.

די אימפארט-עקספארט גרופע פארשט איצט אויס, אין שייכות מיט די זעהר גרויסע צאהל אפערטען מצד די האלענדישע אימפארטערן. די אימפארט-מעגליכקייטען קיין האלאנד און אין ווערשטער ריי די הויך פון די ארייפוהר-קאנטינגענטען, וואס פערפליכטען איצט אין האלאנד. די דאזיגע אקציע האט זיך געשטעלט אין פערבינדונג מיט דעם האלענדישען עקספארטערען-פערבאנד, וועלכער האט שוין בעקומען א פערזיכערונג פון דער האלענדישער רעגירונג אז עס וועלען איהם אנערקענט ווערען די קאנטינגענטען און די סחורות, וואס וועלען געבראכט ווערען פון פוילען. וועגען דער דאזיגער פראגע וועט דאס פרעזידיום פון דער פויליש-האלענדישער האנדעלס-קאמער האבען א קאנפערענץ אין פוילישען האנדעלס-מיניסטעריום און וועט דורכפיהרען אונטערהאנדלונגען מיט די פערן-אינטערעסירטע אינדוסטריעלע קרייזען.

גרויזאמער מארד איז פאביאניץ

א סברא, אז דער מערדער איז שוין ענטדעקט

(2) עהערנעקטען ביינאכט איז אין פאביאניץ אויף קאנסטאנטינאווסקא 33 אויף א מורא׳דיגען אופן מיט א מעסער אין קאפ דערמארדעט געווארען די 57-יעהריגע אלמנה וויקטאריא קליס, א געוועלבערין.

שכנים, וועלכע זענען צופעליג אריין אין געוועלב האבען זי געפונען ליגען אויף דער ערד מיט אן׳אדורכגעשטאכענעם קאפ.

אין קאפ האט נאך געשטעקט א שטיק פוצ׳ם מעסער...

דער מערדער האט בערויבט דאס קליינע שפייז-געוועלבעל.

דער חשד איז געפאלען אויף דעם 30-יאהריגען זיגמונט לעוואנדאווסקי (פון מאשלאנא 11), אן׳ארבייטסלאזער, וועלכער האט זיך פערשולדיגט אין א סך געוועלבער און האט די טעג א פראצעס צו וועלכען די דערמארדעטע איז ארויסגערופען געווארען אלס עדותטע.

אין דעמזעלבען טאג איז לעוואנדאווסקי געקומען צו זיינע שוועהר און שוויגער א שיכור׳ער און געמאכט סקאנדאלען זיי זאלען איהם בארגען געלד, ווארום ער קאן זיך בשום אופן נישט אן׳עצה געבען.

אויך אנדערע סמנים ווייזען אן אז לעוואנדאווסקי איז דער מערדער פון דער אלטער ארימער אלמנה און צ.א. אז שכנים האבען געזעהן זיין פאלטא בעגאסען מיט בלוט.

ער איז ארעסטירט און איבערגעגעבען צו דער דיספאזיציע פון דער אויספארשונגס-מאכט.

אין פאביאניץ האט דער מארד געמאכט א שרעקליכען איינדרוק.

רעדוצירט 150 ארבייטער איז דער פירמע ב. עיטינגאן

(2) אין שייכות מיט׳ן פערענדיגען דאס אויסארבייטען פון סחורות אויפ׳ן ווינטער-סעזאן, האט די פירמע „עיטינגאן“ געקינדיגט אויף 2 וואכען 150 ארבייטער.

בעזוך איז די לאדזער הכשרה קבוצים

דער פארשטעהער פון צענטראלען א״י-אמט אין ווארשא ה׳ י. קאשטאן, האט אין בעגלייטונג פון סעקרעטאר פון לאדזער פאלעסטינע-אמט ה׳ ראט-קאפ אדורכגעפיהרט א אינספעקציע פון די אין לאדז עקזיסטירענדע הכשרה קבוצים פון די פערשידענע חלוצישע ארגאניזאציעס.

עס זענען בעזוכט געווארען עטליכע ארבייטס-פלעצער און דער לאקאל פון קבוץ בורוכוב (רעכטע פועלי ציון) אגראדאווא 9; הערנאכדעם אין בעגלייטונג פון ה׳ רומקאווסקי. די פאבריק פון דער געזעלשאפט איבערצופיהרען האנדווערקער צו קראפט-ארבייט וואו עס ארבייט איצט א גרופע מיטגלידער פון „החלוץ המרכזי“ און „הנוער הציוני“ און דער קבוץ בילו״י פון „החלוץ המרכזי“.

דער איינדרוק פון די בעזוכען איז געווען א גוטער.

וועגען א בית עולם פאר פריידענקער

(2) דעם קומענדיגען מיטוואך, ד. 25 ד. ח. וועט דער שטאט-פרעזידענט אויפנעהמען א דעלעגאציע פון פוילישען פריידענקער-פערבאנד, מכוח א קאמונאלען בית עולם

עס האנדעלט זיך וועגען א פלאץ פאר דעם בית עולם.

א סברא, אז מ׳זאל פאר דעם צוועק בעשטימען א פלאץ אויף מאניע, לעם דעם קאטוילישען בית עולם.

געבוירען אויף דער גאס

(2) די 23-יעהריגע סטעפאניא קארבאווסקא (שיקאווסקא 17) האט אויף דער גאס בעקומען געבוירטס-וועהען און געבוירען א מיידעלע.

פאגאטאוויע האט זי אפגעפיהרט אין דער וועכנערין-קליניק.

היינט און פאלג. טעג!
פון פילם - מייסטערווערק, רעזשי פון שטערנבערג א. ג.
שאנכאי-עקספרעס
אין די הויפט-ראלען:
Marlena Ditrich, Clive Brook, Anna May-Wong, Warner Oland.
אנה. 4.30 נמ. שבת, זונטאג 1 בייטאג.
פאפולערע פרייזען פון די פלעצער.
הנחה-בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: י. קאפראווסקי (נאוואמיעיסקא 15), ס. טראווקאווסקי (בזשעזשינער 56), מ. ראזענבלום (שרודמיעיסקא 21), מ. בארטאשעווסקי פיעטרקאווער 95), י. קלופשא קאנטנע 54), ל. טשינסקי (ראקיטשינער 53).

אוועקגעפאלען פאר הונגער

(2) אויף פעטריקאווער 92 איז אוועקגעפאלען פאר הונגער די 23-יאהריגע רעגינא בארעלא פון זגעזשליצע הינטער לאדז.

פאגאטאוויע האט זי אפגעפיהרט אין דער מטאטישער זביארניע.

ענטדעקט א געהיימע גאזשעלניע

(2) פאליציי האט ענטדעקט אין דעם דארף יאנאוו, קאלישער קרייז, א געהיים בראנפען-פאבריקעל.

דער „פאבריקאנט“ באלעסלאוו קוכארסקי איז ארעסטירט געווארען.

געהעכערט דעם פרייז פון עלעקטרישען שטראם איז קאליש

(2) מחמת דער קלעגליכער פינאנציעלער לאגע, האט דער מאגיסטראט פון קאליש געהעכערט דעם פרייז פון עלעקטרישען שטראם — פון 80 גראשען אויף איין זלאטע אויף א קילאוואט.

Dr. med. ST. HEINRICH
ספעצ. פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען
פיזיקאלישע טעראפיע
נעהמט אן פון 11—1 מיטאג און פון 3—7 אוונט
פאמארסקא 10, טעל. 147-67.
פאר אונבעמיטעלטע — הנחות.
5758

גוט מארגען!

א גרויסע „געפאהר“...

א גרויסער אמעריקאנער יודישער מיליאנער וואס שטאמט פון ליטע האט זיך געווענדעט קיין וואשינגטאן מיט א פארשלאג אז ער וויל אויף זיין אייגענעם חשבון אראפבעהמען קיין אמעריקע און אויסהאלטען אלע יודען פון דער מדינה ליטע.

די דאזיגע ידיעה וועט אין די פאליטישע לאבאראטאריעס זיכער ארויסרופען א מהומה, ווארום עס דראהט זיי א געפאהר — א גרויסע געפאהר!..

אט וועט אן אמעריקאנער ליטוואק זיך צונעהמען זיינע ליטוואקעס, מארגען וועט א רייכער רומענישער יוד אין ענגלאנד זיך א נעם-צוגעבען זיינע רומענישע יודעלעך, איבערמארגן וועט א פוילישער יודישער מיליאנטשיק אין אפריקע, א כאפ-אריבער־טון זיינע פוילישע יודעלעך קיין אפריקע א. אז. וו. א. אז. וו.

אין א שעהנעם פריהמארגען, היטלער וועט זיך אויפכאפען פון שלאף — נישטא קיין יודען — נישטא קיין לעק יוד אויף א רפואה — א סוף צו דער היטלעריסטישער ממשלה — א דייטשער יודישער מיליאנטשיק האט זיי איבערגעכאפט קיין האנאלולו...

קוזע וועט באלד מוזען לעגען די כלים, ווארום נועגע וואס וועט דער דאזיגער רומענישער „מורה דרך“ קנעלען מיט זיינע תלמידים?...

און די עסטרייכישע סטודענטען פון היטלערס חדר וועלען ציטערען ווי די פיש, ווארום אין א פראסטען מיטוואך, קענען זיי חלילה בלייבען אהן איין יודישע נאז — ביטער!...

און אונזערע פוילישע „ריינבענדעלדיגע“ „קול טור־טרעגערס“, אונזערע „פאליטיקער“ פון באווארטשינסקיס שיטה. זיי וועלען גראר זיין „פערטון“.... ביי א פלעשעל 45-ער. און ביז זיי וועלען זיך בעווייזען אויסצוניכטערען — נישטא קיין איין זשידעק — עפעס א באגאטי זשידעקל האט זיי „אימפארטירט“, לאמיר זאגען קיין... (וואס איז דען א חילוק וואוהין!)

הקיצור, ס׳דראהט א „געפאהר“ — א גרויסע געפאהר! אין א שעהנעם, העלען טאג, וועלען אונזערע „שטעקען-פאליטיקער“ נאך בלייבען חלילה אהן א שטאך ארבייט...

אב-נעק.

„יודען און יודישקייט אין אמעריקא“

פארלעזונג פון יצחק ריבקינד אין דער פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

דער יודישער שריפטשטעלער און געלעהרטער אונזער בן־עיר ה׳ יצחק ריבקינד פון אמעריקע, וועלכער ווילט דא לעצטענס אויף א בעזוך ביי זיינע קרובים, וועט מארגען אוונד האלטען א רעפעראט אין דער פאלקס־אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע איבער „יודען און יודישקייט אין אמעריקע“.

ה׳ ריבקינד וואוינט זייט 12 יאהר אין אמעריקא, וואו ער פערנעהמט א אנגעזעהען ארט אין דער ציוניסטישער און העברעאישער קולטור, ער האט אין משך פון דער צייט געהאט די געלעגענהייט צו בעקענען זיך גוט מיט דער יודישער לאגע אין אמעריקא, אויך אין לאדז איז ה׳ ריבקינד גוט בעקאנט פון דער מלחמה-צייט, ווען ער האט דאן אן אקטיווען אנטייל גענומען אין ציוניסטישען לעבען און זיך קונה שם געווען אלס גייסטרייכער און טעמפעראמענטפולער רעדנער.

ר. איזראעל

משפחות איז פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען

(2

דידל האט נישט געוואלט ארויסגעהן צו מרימען צו וואס קען זי איהם איצט דארפען? וואס האט זי מיט איהם צו רעדען?

— ניין, האט דידל געענטפערט, איך וויל נישט געהן, אן אנדערש מאל וועל איך מיט איהר רעדען. און נאך איידער אנקא האט געוואלט ענטפערען, איז דיד׳ל שנעל אריבער־געגאנגען אויף דער צווייטער זייט גאס און איז ענטקומען.

קאפיטעל 3

דער סטודענט קריינין

מרים האט ווי א גנב זיך געשלייכט אויף די גאסען, אויפ׳ן וועג צום וואקזאל, זי האט נישט געוואלט אז אימיצער זאל זי זעהען. היינט איז געווען גראד זיבען טעג ווי איהר מוטער איז געשטארבען, ערשט היינט האט זיך געענדיגט די טרויעריגע שבעה ביי זיי אין הויז, אזוי שווער זענען געווען פאר איהר די זיבען טעג, וועלכע האבען זיך געצוייגען ווי זיבען יאהר. זי האט געוואלט טרויערען נאך איהר געליבטער מוטער וואכען-לאנג, יאהרען-לאנג נאר אין איינזאמקייט איינע אליין און נישט אין דער געזעלשאפט פון די צעהנדליגער צופעליגע מענשען, וועלכע זענען יעדען טאג אריינגעקומען אט גלאט אזוי, ווייל מענשען פיהרען זיך אזוי, אט גלאט אזוי, א קרעכץ צו געבען און אוועקצוגעהען, כדי שוין אויף שטענדיג צו פערגעסען גיטעלע ווייספעלד, וועמענס אנדענק ס׳איז אזוי טייער געווען מרימען. אמייסטען האט זי אויפגערעגט די מעגליכע וויזיטען פון דער רביצין רחלע, וועלכע האט נישט פערפעהלט קיין איין טאג, כדי אריינצוקומען און זיך פיהלען ווי די בעשיצערין פון מרימען, וועלכע איז איצט געבליבען אהן א פאטער און אהן א מוטער, אהן א ברודער און אהן א שוועסטער. מרים האט געפיהלט, אז די רביצין האט עפעס א ספעציעלען אינטערעס אין דעם, וואס זי קומט דא יעדען טאג ארריין, עטליכע מאל האט די רביצין געוואלט פערבונדען א געשפרעך מיט מרימען, אבער זי האט ווי געפיהלט אז דאס געשפרעך וועט נישט זיין אנגענעהם פאר איהר און האט כסדר ארויסגעמידען רחלען און דאס איז איהר אנגעקומען נישט שווער, ווייל די שטוב איז געווען כסדר פול מיט מענשען, וועלכע זענען געקומען מנחם אבל זיין די פער־יתומטע מרים, יעדער פון זיי האט געפונען, פאר זיין חוב צו זאגען א גוט ווארט פאר דער פערשטארבענער, יעדער האט זיך דערמאהנט, אנאנדערע מעלה אדער א טובה, וואס זי האט אמאל אימיצען געטון.

מרים איז געווען צופרידען ווען די זיבען שווערע טעג האבען זיך שוין געענדיגט, הגם זי האט געוואוסט אז זי וועט נאך איצט ווערען נאך מעהר איינזאם, נאך מעהר טרויעריג.

איצט איז זי געגאנגען אין דער ריכטונג צום וואקזאל פון וואנען ס׳האט אין א האלבער שעה ארום געדארפט אפגעהן דער אינטערנאציאנאלער צוג זי איז געגאנגען בעגלייטען מארעק קריינין, וועלכער איז געפאהרען קיין איטאליען שטודירען, פערשטעהט זיך, אז קיינער האט נישט געוואוסט וועגען די אפטע בעגעגענישען פון מרימען מיט מארעק׳ן, קיינער האט זיך אפילו נישט געקאנט פארשטעלען אז מרים, די איינציגע טאכטער פון גיטעלע ווייספעלד, די וועלכע איז אזוי סובטעל ערצויגען געווארען אין שטרענג פרומען גייסט, זאל זיך ליבען מיט א סטודענט, אן ארימען מענשען און כסדר זיך טרעפען מיט איהם, אזוי אז קיינער זאל נישט וויסען און דעם סוד אפילו בעהאלטען פאר איהר מאמען, פאר וועלכער זי האט קיינמאל גארנישט בעהאלטען. מרים האט זיך אפגעגעבען א חשבון דערפון אז זי טוט אפשר נישט גוט, אבער זי האט אנדערש נישט געקענט, זי האט נישט געקענט געהן געגען איהר הארץ. און נשמה. געגען דעם וואס האט ארומגענומען איהר גאנץ וועזען, געגען דעם וואס האט אנגעפיהלט איהר לעבען. זי האט מארעקן געליבט, שטארק געליבט, הגם זי האט זיך נאך נישט געהאט אפגעגעבען א חשבון דערפון, וואס איז אזוינס ליבע, שטארק איז דאס געפיהל געווען ביי דעם אכצעהן-יעהריגען שעהנעם, שלאנקען און טעם פעראמענטפולען מיידעל, וועלכע האט זיך ערשט איצט פערוואנדעלט אין א צעוואקסענער רייפער פרוינצימער, איהרע יוגענדליכע געבליטען האבען זיך אנגעהויבען צו וועקען אין דעם מיידעל, וועלכעס איז נאך ביז איצט געווען א קינד כמעט. האט זי טאקע מארעקן אזוי שטארק געליבט, ווי שטארק איהר טעמפעראמענט איז געווען, מיט אזא רייבער ליבע, ווי ריין איהר יוגענד און מיידעלשקייט איז געווען.

איצט האט מארעק געמוזט אוועקפאהרען, און מעגליך איז פאר איהם דעם יודישען יונגענמאן געווען זיך אריינצובעקומען אין א היימישען אוניווערזיטעט, און ער האט געמוזט אוועקפאהרען קיין איטאליען. ווען מארעק האט דערצעהלט מרימען וועגען זיין בעשלוס אוועקצופאהרען, האט זי זיך נישט אקעגענגעשטעלט, הגם זי האט דערפיהלט ווי ס׳ווערט איהר עפעס פוסט אין הארצען. אזוי ווי זי וואלט ווידער אמאל איהר מאמען פערלוירען. דאס איינציגע וואס זי האט געפונען פאר פאסיג צו זאגען מארעק׳ן איז געווען:

— און פון וואנען וועסטו בעהמען געלד אויף אויסהאלטען זיך?

— איך ווייס אליין נישט, אבער איך וועל זיך ווי עס איז אן עצה געבען, איך וועל זיך בעמיהען וועגען ארבייט און וועל אדורכשטופען די צייט.

— מארעק, האט זיך מרים ביי איהם ווי געבעטען, דו וועסט מיר ערלויבען, אויב איך וועל דיר העלפען אין אדורכקומען די צייט.

— יא, איך וועל דיר ערלויבען, אבער נאר אין דער הינזיכט אז דו זאלסט מיר פיל בריף שרייבען, מעהר גאר נישט.

— נישט דאס האב איך געמיינט... האט מרים אביסעל פערשעהמט געזאגט.

— איך ווייס, איך ווייס מיין טייערע, מיר וועלען שוין ווי עס איז אדורכקומען.

איצט איז מרים מיט מארעקן געשטאנען אויפן פעראן, וואו ס׳האט שוין געוואַרט א שווער-צישענדער לאקאמאטיוו, מיט א גאנצע רייה וואגאנען, וועלכע האבען געדארפט אוועקפיהרען די פאסאזשירען אין ווייטע, ווייטע ערטער אריין.

(פארטזעצונג קומט).

דער קרייז-צוזאַמענטרעף פון „גורדוניה" אין לאָדז

מיטוואָך און דאָנערשטאָג, דעם דריטען און פערטען טאָג חול-המועד סוכות, איז אין לאָדז פאָרגעקומען אַ קרייז-צוזאַמענטרעף פון דער עלטערער שיכט. ס'האָבען אנטיילגענומען ביז 300 יוגענדליכע פון העכער 20 פונקטען. עס איז געהאַלטען געוואָרען אַ רעפעראַט איבער דער לאַגע אין ציוניזם און די אויפגאַבען פון דער חלוצישער יוגנד-באַוועגונג אין איצטיגען מאָמענט. ס'זענען אויסגעהערט געוואָרען רעפעראַטען איבער דער נאַציאָנאַלער און געזעלשאַפטליכער אויפפאַסונג פון דער „גורדוניה", איבער דער אַרבייט פאַר די נאַציאָנאַלע פאָנדען (קק"ל א. אנד.) „החלוץ"- און הכשרה-טעטיגקייט, וועגן דער ענטוויקלונג פון דער „גורדוניה" אין לאָדזער קרייז און ס'איז אָנגעצייכענט געוואָרען אַ פּלאַן פאַר דער ווייטערדיגער אַרבייט אויף אַלע געביטען.

פון די באַריכטען, וועלכע זענען אָפּגעגעבען געוואָרען דורך די פאָרשטעהער פון די איינצעלנע אָרגאַניזאַציעס, איז צו זעהען, אַז די באַוועגונג האָט זיך אין לעצטען יאָהר ברייט פונאַנדערגעוואַקסען, צעהלענדיג ביי היינטיגען טאָג ביז 1,700 מיטגלידער, אָרגאַניזירט אין 26 אָרגאַניזאַציעס, ספּעציעל האָט זיך די לאָדזער אָרגאַניזאַציע פאַרגרעסערט צייליגדיג ביי היינטיגען טאָג העכער 600 מיטגלידער. פאַרנעמענדיג אין פיל ערטער דעם ערשטען פּלאַץ אין פאַרגלייך צו אַנדערע אָרגאַניזאַציעס. אין „החלוץ" דערגרעהט די צאָהל „גורדוניה"-מיטגלידער ביז 400 אויף הכשרה געפינען זיך ביי היינטיגען טאָג 73 מיטגלידער פון לאָדזער גליל, לעצטענס זענען אין לאָדזער געגענד אויך געשאַפען געוואָרען איינציגע הכשרה-פונקטען.

ס'איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ ראַיאָן-קאָמיטעט.

דערמאָרדעט צוליב 4 זלאָטעס...

(2) געשעהען איז עס נעכטען אין דאָרף טיביעץ, קאַלישער קרייז.

די פויערים קאַזשימיערא מאַרטשאַק האָט געפאָדערט פונ'ם פורמאַן וויקטאָר ווראָוטשיק, ער זאָל איהר צוריקגעבען אַ חוב פון 4 זלאָטעס. וואָס זיין ווייב האָט ביי איהר געבאָרגט.

אַזוי ווי ווראָוטשיק האָט ערקלערט אַז ער דאַרף זיך פריהער וועגען דעם פאַרשטענדיגען מיט זיין ווייב, האָט זיך ענטוויקעלט אַ קריגעריי, בעת וועלכען עס איז אָנגעקומען דער מאַרטשאַקס זוהן סטאַניסלאַוו, און דערשטאָכען ווראָוטשיקן אויף טויט.

דער מערדער איז אַרעסטירט.

בריף אין רעדאַקציע

געהרטער הער רעדאַקטאָר!

אין שייכות מיט דער נעכטיגער ידיעה אינ'ם „נייעם פאָלקסבלאַט" א. ק. „אַ מחלוקה אין דער אלטשטעטישער שוהל צוליב נעילה", בעטען מיר צו געבען אָרט פאַר פאָלגענדע עטליכע שורות:

עס איז נישט אמת, אז אין דער אלטשטעטישער שוהל זענען פאָרגעקומען מחלוקות.

עס איז אויך נישט אמת, אז ראש השנה צו מעריב האָט דער חזן געהאַט אַ טעות און אויסגעלאָזען די ברכה מיט „אוהב עמו ישראל", אנשטאָט „המעריב ערבים" און דורך דעם אַרויסגערופען אַ קלאַפּעריי אין די שטענדערס און מחזורים.

עס איז אויך אמת, אז דער פּרעזעס און גבאים-קאָמיטעט ה. ב. וויאַנזאָווסקי האָט מכבד געווען דעם חזן יום כפור מיט נעילה און דער גאַנצער עולם איז פונ'ם דאַווענען געווען צופרידען.

בכלל איז פאַר דער אָרדנונג אין דער שוהל פאַראַנטוואָרטליך אויסשליסליך דער גבאים-קאָמיטעט און קיין שום דין ודברים פון אויפ'ן געביט פון פּאַרטייליכע כבודים האָבען דעריבער אין דער שוהל קיין אָרט נישט געקענט האָבען.

אין נאָמען פון גבאים-קאָמיטעט

פּרעזעס (—) ב. וויאַנזאָווסקי

וויצע-פּרעזעס (—) א. ל. דאָמב

עהרען-סעקרעטאַר (—) מ. פאַנטעל

אינטערעסאַנטער רעפעראַט וועגען די רעוויזיאָניסטען

דער באַקאַנטער פּועלי-ציון-טוער י. ריטאָוו (וואַרשא) וועט האַלטען זיין אָפּגעהאַלטענעם רעפעראַט אין א"י, האַלטען היינט אָוונט אַ רעפעראַט אין שטאָט-ראַט-זאַל א. ד. ט. „בלאָף און שאַנטאַזש" צוליב דער פּערזענליכקייט פון רעפערענט ווי אויך צוליב דער אַקטואַליטעט פון דער טעמע פאַרשפּרעכט דער רעפעראַט צו זיין זייער אינטערעסאַנט.

די מועצה פון „החלוץ המרכזי"

די טעג איז אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע געעפענט געוואָרען די מועצה הגלילית פון „החלוץ-המרכזי". ביי אַ באַטייליגונג פון 40 דעלעגאַטען. מצד דעם צ. ק. זענען געווען פאַרטרעטען די ח"ח א. שפּיאַלטער (וואַרשא) ח. צ. שטיין (קאַליש) און א. פּצנובסקי (לאָדז) ווי אויך ד"ר ווירקליך (לעמבערג).

באַנדיטען-אָנפאַל אין אַ דאָרף

2) צו דער פויערטע אַנאַסטאַזיאַ קאַבלין אין דער קאָלאָניע פּעטריקאָוו, הינטער קאַליש, זענען נעכטען ביינאַכט אריין 3 פאַרמאַסקירטע באַנדיטען, באַוואָפענט מיט רעוואָלווערן, און צוגערויבט ביי איהר 150 זלאָטעס אין מזומן און פאַר 3000 זלאָטעס וועקסלען.

פּאָליציי זוכט די ענטלאָפענע באַנדיטען.

אין קאַליש עפענט זיך אַ נייע עלעקטראָווניע

(2) דעם 26 ד. ח. קומט פאָר די פייערליכע דערעפענונג פון דער נייער גרויסער עלעקטראָווניע, וואָס וועט צושטעלען שטראָם פאַר דער שטאָט און אַ רייה דערפער.

צו דער פייערליכקייט קומט צו פאָהרען דער מלוכה-פּרעזידענט.

אנשטאָט פיש — אַ דערטרונקענער

(2) עהרענעכטען ביינאַכט האָט מען אָפּגעלאָזט דאָס וואַסער אין די לאַגעווניקער סטאַווען, כדי צו כאַפּען פיש.

אַז דאָס וואַסער איז שוין געווען גאָר נידעריג, האָט מען אויפ'ן גרונט פון אַ סטאַוו געפונען אַ דערטרונקענעם מאַנספּערשוין.

אין זיינע האַלב-צופוילטע קליידער האָט מען קיין שום דאָקומענטען נישט געפונען.

פּאָליציי פיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

יודיש קאַמעראַל-טעאַטער אַלעע 1-טער מאי 2.

יודיש דראַמ. טעאַטער אין פּוילען ווילנער טרופּע אָנפירונג: מ. מזאה. יאָר XVII

היינט, מאָנטאָג, דעם 24-טען אָקטאָבער, 9 אַ זייגער אָוונט

בונט אין אויסבעסערונגס-הויז

אַ היינטצייטיקע טעאַטער-שטיק אין 3 אַקטען

מחבר: פּעטער-מאַרטין לאַמפּעל. יידיש: מ. מ. רעזשי: יעקב ראַטבוים.

פירען אויס:

פּאַסטאָר	יעקב קורלענדער	פּריץ	חבל בוזגאַן
פּראָוואַלטער	דניאל שאַפּירא	קורט	יעקב מאַנסדאָרף
וויקטאָריאַ	מרים אָרלעסקאַ	ערווין	דבורה ראָזענבלום
דערציער	משה פּאָטאָשינסקי	קאַרל	
פּראַקטיקאַנט	נחום מעלניק	אַ באַזוכערין	רבקה שילער
		פּאָליציי-אָפיציר	

דאָס טעאַטער-שטיק איז געבויט — ביי פּרעכטיגער דראַמאַטישער באַאַרבייטונג, אויפ'ן גרונד פון אויטענטישע דאָקומענטירטע געשעעניש און פאַקטען, פאַרשריבען דורך יינגלעך פון אַ אויסבעסערונגס-הויז אין דייטשלאַנד.

בילעטען-פאַרפאַרקויף פון 11 ביז 2 פאַרטאָגס און 5—7 נאָכמיטאָג איז קאַסע „אַסטאָריאַ", פון 7 אָוונט אין קאַסע פון טעאַטער. אַדמיניסטראַטיווע אָנפירונג: ב. אסס.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטש 20

אָנפיהרונג: א. בעזמאַן, א. שטאָקפעדער.

די באַליבטע סוברעטין רעגינאַ צוקער | דער בעריהמטער אַרטיסט און זינגער הערמאַן פעניגשטיין

די בעוואוסטע אַרטיסטען: בערטאַ זאַסלאַווסקאַ, עווא שטאָקפעדער, ליזאַ שלאָסבערג, לעאָן נעטליבערמאַן, קאַרל צימבאַליסט, אהרן אייזענבערג, יוסף נייווירט און אַנד.

היינט, מאָנטאָג, דעם 24-טען אָקטאָבער, 9 אָוונט פּאָפּולערע פאָרשטעלונג צו ביליגע פּרייזען — די העכסט קאָמישע אָפּערעטע אין 3 אַקטען פון נאַגער

דעם טאַטענ'ס זוהנדל

— אויפגעפיהרט פון — הערמאַן פעניגשטיין

הויפּט-ראָלען: „דעם טאַטענ'ס זוהנדל" — הערמאַן פעניגשטיין; „מלכה'לע" — רעגינאַ צוקער.

אכטונג: דינסטאָג און מיטוואָך שפּילט די טרופּע אין קאַליש

פרייטאָג, דעם 28-טען ביילעס! וואָס? לעזט אין די ווייטערע אַנאָנסן

טעאַטער „סקאַלאַ", שרודמיעסקאַ 15.

גאַנץ לאָדז רעדט שוין פון בעריהמטען וואַרש. קליינקונסט-טעאַטער

די יודישע באַנדע

היינט, מאָנטאָג, פּונקט 9 אָוו.

מיט איהרע פרעהליכע „באַנדיטען":

חנה גראָסבערג, ראָזאַ גאָזעל, לאַלאַ פאַלמאַן, זישע קאַץ, דוד לעדערמאַן, מ. אָפּענהיים און רעזשיסער יצחק נאָזשיק

אין זייער גלענצענדער אַקטועלער שלאַגער-רעוויע

טאַנצט יודעלעך טאַנצט!..

צונויפגעשטעלט און אויסגעפיהרט פון יצחק נאָזשיק.

גאַרדעראָבע פריי און נישט געצוואונגען זיך אויסצוטאָן! בילעטען אין קאַסע פון „סקאַלאַ"

שפּילט אין „סקאַלאַ" טעאַטער כסדר מיט גרויס ערפאָלג, דאָס פּראָגראַם „טאַנצט יודעלעך טאַנצט" פאַרמאָגט הומאָר געזאַנג און טענץ.

היינט ווערט ווייטער געשפּילט „טאַנצט יודעלעך טאַנצט".

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג, דעם 24-טען אָקטאָבער

11,40 פּרעסע-איבערזיכט, 11,50 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט פאַר לופט-פּאָליציי-קאָמוניקאַציע, 11,58 צייטסיגנאַל, 12,10 גראַמאָפאָן-פּליטען. 1,20 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט, 3,55 קאָמוניקאַציע-איבערזיכט, 4 גראַמאָפאָן-פּליטען, 4.15 לעקציע פראַנצויזיש, 4,30 גראַמאָפאָן-פּליטען, 4,40 רעפעראַט, 5 נאָכמיטאָג-קאָנצערט, 6 לייכטע מוזיק, 7 פאַרשידענעס, 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, 7,30 אודיציע, 7,45 ראַדיאָ-פּרעסע, 8 אָפּערעטע, ספּאָרט און ראַדיאָ-פּרעסע, 8,15 אָוונט-קאָנצערט, 10,15 טאַנץ-מוזיק 10,55 מעטעאָראָלאָגישער און פּאָליציי-קאָמוניקאַט. 11 טאַנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאַנד

7,30 בודאַפּעשט — סימפאָנישער קאָנצערט, 8.05 פראַנקפורט — סימפאָנישער קאָנצערט, 10,35 דאַווענטרי — קאַמעראַל-קאָנצערט.

מעלדונג

יוד. ס. צ. אַרב. פּאַרטיי „פּועלי-ציון" (פער. מיט צ. ס. פּ.) לאָדזער קאָמיטעט

היינט מאָנטאָג, דעם 24 ד ח פּינקטליך 8 אָוונט קומט פאָר אין זאַל פון שטאָט-ראַט פּאָמאָרסקאַ 16 אַ רעפעראַט פון ח' י. ריטאָוו (וואַרשא) א ד ט „בלאָף און שאַנטאַזש" (נאָכ'ן לעצטען רעוויזיאָניסטען-צוזאַמענפאָהר און צו די געשעהענישען אין א"י) בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע

9649

אַ גרויסע דאָרפס-שׂרפה

(2) פון אַ פונק פון אַ לאָקאָמאָטיוו האָט זיך אָנגעצונדען און איז פאַרברענט געוואָרען אין דאָרף פשעטשען, לאַסקער קרייז, אַ שפּייכלער מיט תבואה וואָס האָט געהערט צו דעם לאַנדווירט.

דער היזק מאַכט אויס איבער 43 טויזענד זל.

ביי די „ווילנער"

די פאָרשטעלונגען ביי די „ווילנער" האָבען אין די יום-טוב טעג געהאַט אַנ'אויסערגעוועהנליכען ערפאָלג. די אַרטיסטען זענען דורכ'ן עולם אויפגענומען געוואָרען מיט גרויס באַגייסטערונג!

היינט אָוונט געהט ווייטער די אויסגעצייכענטע פּיעסע „בונט אין אויסבעסערונגס-הויז„

ערפאָלג פון דער „יודישער באַנדע"

„די יודישע באַנדע" מיט די אַרטיסטען: חנה גראָסבערג, ראָזאַ גאָזעל, לאָלאַ פאַלמאַן, זישע קאַץ, דוד לעדערמאַן, מ. אָפּענהיים, ב. שוואַרצשטיין, ב. עפּשטיין און רעזשיסער יצחק נאָזשיק –

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאָלג. טעג!

גרויסע פּרעמיערע!

„ציגיינער-ראָמאַנס"

אין די הויפּט-ראָלען:

BRYGIDA HELM

JóZEF SCHILDKRAUT

אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.

די מאָדערנסטע און בעסטע

מענער-הוטען

אין אַלע פאַרבען

צו קאָנקורענץ-פּרייזען!

בעקומט מען נאָר ביי

קלאבג-קינא
PAN
11-טען ליסטאפאד 16.

היינט די לאנג-ערוואַרטעטע פרעמיערע!!! ליכט און שאטען פון מוטערשאפט
„רוף פון געשלעכט"
אט דאס איז דאס אַקטועלסטע פראָבלעם פון דער איצטיגער צייט. יונגע נישט-בעהאַוועטע מיידלעך פאלען אריין אין סוגאַנדערגעשטעלטע נעצען פון פראָפעסיאָנעלע פערפיהרער און אָפּגעשמוי-סענע, מיט קינדער אונטער זייערע הערצער– גיבען זיי זיך אונטער נישט-דערלויבטע אָפּעראַציעס. די שרעקליכע רעזולטאטען דערפון וועט איהר זעהען אין דעם עפאָכע-מאכענדען פילם-ווערק.

זיכערע הילף און א רפואה
אהז א אפעראציע, אן בלוט. אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר הראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א האַמער-קאָפּ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פארדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטאַרבליך. ספעציעל גוטע הייל באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הויסע פראָפעסאָרען פיס מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראָפעסאָר

דאָקטאָר בראָכירוּרגיע באזונדער זיכער דאס שווערסטען און געפעהר-ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייזונגען פון הייל-גאַרטעלען און ספּעציאַלע רעמען פאר פערקרימטע פוס און פלאַטע-פוס, ספעציעלע אייַנלאַגען און די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען, פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן. עמפאַנגט פון 9 ביז 1 ביימאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונד

ארטאפעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. די פּאַטיענטען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פראָפעסאָרען: פראָפ. ד״ר בעראנטש, פראָפ. ד״ר י. מאַריש-לער, פראָפ. ד״ר בר. קיפּלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאָגונג.
דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאַנק דעם גרויסען ספּעציאַליסט ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10 פאר זיין גענצליך אויסקורירען מיך פון א שווערער ברוך-קראַנקהייט. היינט פיהל איך מיך גענצליך געזונד.

א קראהן, רב.

שייטלען
– מיט –
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען,
ביי קערש
סקווערא 15.

ENGLISH
פאראָנפענגער און פאָרט-געשריטענע. קאָנווערסאַ-ציע, ליטעראַטור ערטיילט א פעהיגער פע-דאַגאָג. — אָפּפרעגען אין אדמיניסטר. פאר "Mir"

געדענקט יודען
אז איהר דארפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן איהר האָט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס-פובליציסט
י. אינפעלד, לאדז
פיעטריקאווער 31
אויפנאהמס-שעה'ן טעגליך פון 4–8 אָוו.

ב״וכהאלטעריע
איינפאכע און דאפעלטע
איטאַליענישע און אמעריקאנישע
ווי אויך מאַשין-שרייבען און רעכענען לערן איך אויס גרינדליך פאר 25 זל. מיט א קורצער מעטאָדע אין פערלויף פון 1 חודש 15 זל. בלויז מאַשין-שרייבען אין משך פון 3 וואָכען נור 6 זל. קילינסקיעגא 50, קווער-אָפיצינע 1-טער שט. מיר עמפּפעלען אויך קאָרעספאָנדענץ, האַנדעלס-אַריטמעטיק און סטענאָגראַפיע.
פאר די וואָס ענדיגען בוכהאַלטעריע און קאָרעספּאָנדענץ — סטענאָגראַפיע אומזיסט.

KONSUM
PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.
ROKICINSKA 54. Dojazd Tramwajami 10 i 16

עמפפעהלט:

ווישימאטשקעס
צום בעסטען אויסגעפערטיגט אויף שוועדישע קילעכדיגע איינלאַגעס — 49 זל. 50 גר.

מעשענע פלעט-אייזענס	10 זל. 65 גר.
ניקעלנע פלעט-אייזענס	6 זל. 95 גר.
עלעקטרישע פלעט-אייזענס מיט שנור און פאָדסטאַווקע	19 זל. 90 גר.
מאשינקעס צו פלייש, נומער 5	6 זל. 90 גר.
מאשינקעס צו פלייש, נומער 8	9 זל. 40 גר.

יעדער איינציגער מעבעל
האט זיך אי-בערציינגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גארדעראָבען או״וו צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

קונסט-פאטאגראפישער אַנשטאַלט
אויפנאַהמעס צו מאַטריקולען און פעסער
נור 1 זל. 6 שטיק
רעטושירט, ברוינע פארב, ווי אויך פאָסט-קאַרטען אויפנאַהמען צו ביליגע פרייזען. איך נעהם אָן, צו קאָפּירען פון אַמאַטאָרען.
L. LAKS מיט אַכטונג
זשעראָמסקיעגא 84.
צופאָהר מיט טראַמוואַיען 8, 5, 6, 16 און 9.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאַליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9–1 פאָרמ.
בעזונדערער ווארטע-זאַל פאר פרויען.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאָג און פון 5–9 אָוונד. זונטאָג פון 10–1 בייטאָג.
פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע - פרייזען.

Dr. HELLER
ספעציאַליסט פאר הויט, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעציגען אויף
טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4–8 אָוונד, פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

דר. מעד. בערמאן
צעגעלניאַנא 15, טעל. 149-07.
ספעציאַל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראַנקה. מענער-שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג, נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אָוונד. זונטאָג פון 9–1 בייטאָג.
פאר אונבעמיטעלטע–לעטשניצע-פרייזען

צאהן-אַרצט
J. Rozin-Reichowa
נעמט אָן זגערזשער 15, פראָנט, 2-טער שטאק פון 10–2 און פון 4–7 אָוונד. לעטשניצע-פרייזען. מאָנטאָג, מיטוואָך און פרייטאָג פון 3–6 אָוונד אין דער לעטשניצע „POMOC" אַלעקסאַנדראָווסקא 1

צאהן-ארצט
St. Gelberg
זאַוואַדזקא 14, טעל. 108-33
נעמט אָן פון 10–1 מיטאָג און פון 4–7 אָוונד

Dr. Wajnberg
ספעציאליסט פון הארץ- און לונגען-קראנקהייטען
ציגעל-גאַס 11, טעל. 126-02
נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אָוונד

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאַליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116-33
ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספעציאַליטעטן
ד״ר גאלדשטיין-פאלאק, ד״ר יוסטמאן. ד״ר מ. קאנטאר, ד״ר ציגנע, ד״ר ראַקאווסקי, ד״ר ראזענצווייג, ד״ר רוזשאַנער, ד״ר ווינבערג, ד״ר סטופעל, צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאַווא
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
רענטגען-בעשטראַלונגען, קווארץ, דיאַטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אַנאַליזען.

קליינע אנאנסען
פרייז פון אַן'אַנאַנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

א שיק-יונגעל ווערט געברויכט ביי דרעס-לער, פולנאָצנא 19. באלד געצאָהלט. פראָנט, 3-טער שטאק. 6494

פריוואַטשאַטשנים

א שטריקער צו צוראַטען ביי סוועטערס קען זיך זאָפאָרט מעלדען ביי פינקעלשטיין, פיעטרי-קאָווער 64.

לאָקאַלען

אין צענטרום שטאָט איז פון זאָפאָרט איבער-צוגעבען א לאָקאל, בעשטעהענד פון 2 גרויסע צימערן אויף א גאנצען טאָג פון 8 פריה ביז 7 אָוו. געאייגנעט פאר אַן אַדוואָקאַט אָדער פרעבלובקע. צו ערפאהרען ביי יאָסקאָוויטש, פּאָלידניאָווא 2.

עס ווערט געזוכט א קוואַליפיצירטער פוטער-מאַכער צו וואָלענע הענטשקעס ביי קערש, אַלעע 1-טער מאַי 19.

א וויקאָנטשאָרקע צו טריקאָ-וועש ווערט פון זאָפאָרט געזוכט ביי וואָלמאַן, זגערזשער 21, וו. 17

2 צימערן און קיך, 1 שטוב מיט א קיך ווי אויך ענצעלנע שטיבען זענען פון זאָפאָרט צו פערמיטען אויף בושעווסקער 26 און אויף דער פראַנציסקאַנער 30, צו ערפאהרען ביים ווירט פראַנציסקאַנער 30. 7374

עס ווערט געזוכט א גוטער נייהער ביים שטעפער וואַקסמאן, קאָנסטאַנטינער 6.

נויטיג א קוואַליפיצירטער שטריקער צו 12-ער מאַשינען ביי אייזענבערג, שקאָלנא 5.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאָנסיליומס מיט ספעציאַליסטען פון אוראָ-לאָגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט-אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען, זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
– בעזונדערע ווארטע-ציטער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

Dr. med. W. Eychner
אַקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואָלנט איצט 4 צעגעלניאַנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72
נעהמט אָן פון 2½ – 4 און פון 7 – 8 אָוונד

Dr. med REICHER
פאָלודניאָווא 28, טעל. 20193
ספעציאַל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג קינדערלאָזיגקייט און סעקסועלע בעראַטונגען
נעהמט אָן פון 5 — 8 אָוונד.
זונטאָג און יום-טובים פון 9 – 1 בייטאָג.

אַנאָנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר.	פרייטאָג און ערב-יו״ט—24 גר.	אין דער זייט 8 שפּאַלטען	
אין טעקסט—40	" " " " —60	" " "	4
נאָכ'ן טעקסט—12	" " " " —18	" " "	8

אויסער דער שטאָט 50 פראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאָדז – 4 זלאָטעס א חודש מיט אָפּטראָגען א היים. אויף דער פּראָווינץ – 5 זל. א חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אמעריקא—1 דאָל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאר דעם אנאָנס

פאר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסען איז די פערלאָג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אדמינ. איז אָפען בייטאָג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg — Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Naier Folksblat", Piotrkowska 21.